

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2018/2019

Štěpánka Bartošová

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra výtvarné výchovy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Výtvarná výchova ve školní družině

Art education in the school club

Štěpánka Bartošová

Vedoucí práce: Mgr. Zuzana Svatošová

Studijní program: Vychovatelství (B7505)

Studijní obor: BC-VYCH (7505R008)

Rok odevzdání: 2019

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Výtvarná výchova ve školní družině vypracovala pod vedením vedoucí práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Ráda bych touto cestou poděkovala Mgr. Zuzaně Svatošové za její cenné rady a trpělivost při vedení mé bakalářské práce. Také za vstřícnost a čas, který mi věnovala. Rovněž bych chtěla poděkovat všem osloveným kolegyním za vstřícnost a pomoc při získání potřebných informací a podkladů.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zaměřuje na využití výtvarné činnosti ve školní družině. Jejím předmětem je zmapování cílů jak vzdělávacích, tak i výchovných, obsahu, výukových metod a reálných možností výtvarné činnosti ve školní družině v rámci vzdělávacího systému České republiky. Cílem je navrhnout takové výtvarné činnosti a postupy, aby se daly realizovat v běžném provozu školní družiny a změnily tím přístup kolegyň k výtvarné činnosti na pracovišti.

Teoretická část charakterizuje obecně školní družinu, pojmy výtvarná činnost vs. výtvarná výchova, rámcový vzdělávací program, školní vzdělávací program. Dále se věnuje motivačnímu hodnocení a prezentaci prací žáků.

Praktická část neboli výzkumná část se věnuje případové studii, především sociální skupině zaměstnanců ve školní družině a jejich přístupu k výtvarné činnosti, který jsem zjišťovala pomocí dotazníku. Popisuje pracoviště školní družiny a obecný týdenní plán práce. Porovnává ŠVP mého pracoviště s ŠVP pěti jiných školních družin. A v neposlední řadě nabízí škálu výtvarných technik, které je možné realizovat ve školních družinách.

Je možné změnit přístup kolegyň k práci a nasměrovat je k výtvarným inovativním metodám, které by mohly pomoci jak v práci s dětmi, tak k lepším vztahům v sociální skupině zaměstnanců vychovatelek?

KLÍČOVÁ SLOVA

školní družina, vychovatelství, výtvarná výchova, kvalitativní výzkum

ABSTRACT

The bachelor thesis focuses on the use of art activities in the after-school club. Its subject is to map out the objectives of both educational, educational, content, teaching methods and real possibilities of artistic activity in the after-school club within the educational system of the Czech Republic. The aim is to design such art activities and procedures so that after-school clubs can be put into practice and thus change the approach of colleagues to art work in the workplace.

The theoretical part characterizes in general the after-school club, concepts of art activity vs art education, framework educational program, school educational program. It also deals with motivational evaluation and presentation of pupils' work.

The practical part, or the research part, deals with the case study, especially the social group of employees in the after-school club and their approach to the art activity, which I investigated using a questionnaire. It describes the after-school center and the general weekly work plan. It compares the SEP of my workplace with the SEP of five other school clubs. And last but not least, it offers a range of art techniques that can be implemented in school clubs.

Is it possible to change the attitude of my colleagues and direct them towards innovative artistic methods that could help, both in working with children and in better relationships in the social group of educators.

KEYWORDS

The school club, pedagogy, art education, qualitativ re

Obsah

1	Obsah	6
2	Úvod.....	8
3	Školní družina	9
3.1	Školský zákon	9
3.2	Rámcový vzdělávací program - RVP	10
3.2.1	Školní vzdělávací program - ŠVP	11
4	Výtvarná činnost školní družiny	12
4.1	Cíle výtvarné činnosti	12
4.2	Mezipředmětové vztahy	14
5	Motivační hodnocení	16
5.1	Prezentace dětských prací	16
5.1.1	Portfolio	16
5.1.2	Plošné prezentace.....	17
	Praktická část	19
6	Mé pracoviště.....	20
6.1	Obecný týdenní plán	25
6.2	Pojetí výtvarné činnosti v mé třídě.....	27
7	Výtvarné techniky realizovatelné ve školní družině.....	32
8	Porovnání naše ŠVP s ŠVP z jiných škol	49
9	Dotazník.....	54
9.1	Pojetí výtvarné činnosti z pohledu kolegyň	57

10	Závěr	59
11	Seznam použitých informačních zdrojů	61
12	Seznam příloh	63
12.1	Dotazník – odpovědi.....	63
12.2	Roční plán.....	70

1 Úvod

Školní družina je místo, v němž děti tráví svůj čas před a po vyučování. Nabízí dětem mnoho možností, jak tento čas trávit. Vychovatelé připravují na každý den různý program, do něhož zahrnují různé činnosti, jako jsou hudební, dramatické činnosti, výtvarné nebo tělesné činnosti, do kterých zahrnují pobyt venku na vzduchu, ale i trávení času ve třídě pohybovými hrami, či ve školní tělocvičně. Každá tato činnost má pro dítě a jeho rozvoj svou důležitou roli.

Již od malička jsem chtěla být učitelkou. Moje kroky ale nakonec směřovaly k práci vychovatelky, která mě maximálně naplňuje. Bohužel se v práci vyskytují nemilé situace. Nabourávají hlavní činnosti školní družiny a znemožňují vychovatelkám naplánovanou činnost, ať už se jedná o činnost hudební, dramatickou, tělesnou či výtvarnou. Z těchto činností máme na mém pracovišti největší problém zařadit do programu výtvarnou činnost, která je časově náročnější, než zbylé činnosti.

Proto jsem si vybrala téma bakalářské práce výtvarné činnosti ve školní družině, kdy jsem si dala za cíl zjistit, jak by se dal změnit přístup můj a mých kolegyn tak, aby výtvarná stránka nabyla v práci s dětmi větší váhu u dětí, u vychovatelek, ale i u rodičů dětí. Najít takové řešení, které k této změně může pomoci a nabídnout kolegyním z mého, ale i jiného pracoviště soubor možných výtvarných technik realizovatelných ve školní družině.

„Hranice je pouze v našich hlavách. Ta není nikde jinde. Jestli máme dostatek fantazie pro to, abychom i ty, co jsou až na konci, zařadili do normálního světa, tak tam jsou. Jestliže nemáme, tak tam nic není.“

(Milan Cháb)

(Bendl a kolektiv, Vychovatelství učnice teoretických základů oboru, 2015, strana 191)

2 Školní družina

Školní družina je školské zařízení, které poskytuje zájmové vzdělávání žákům z 1. stupně základních škol. Týká se to především 1. až 5. ročníku základní školy. Školní družina patří mezi zájmová vzdělávání, která žákovi poskytují aktivity potřebné k rozvoji osobnosti dítěte. Měla by plnit funkci vzdělávací, výchovnou, rekreační, sportovní a zájmovou, a to mimo vyučovací dobu. Zájmová činnost ve školní družině má být velmi pestrá, a tím dát dítěti pocit bezpečí v daném prostředí. Pro rodiče má být finančně dostupná. Bohužel tím, že je finančně dostupná, je na toto zařízení kladen větší nárok z pohledu rodičů tím, že nechávají převážnou část výchovy na vychovatelích. Děti jsou často ve školních družinách po celou její provozní dobu, která bývá pro děti velmi dlouhá. Žáci tráví ve škole, školní družině a kroužcích přibližně 2/3 z jejich denního programu.

Posledních šest let zájem o školní družiny stoupá. Počet dětí na základních školách se zvyšuje a tím pádem přibývá i školních družin. Podle MŠMT ve školním roce 2016/2017 navštěvovalo 58% žáků z 1. stupně všech základních škol školní družiny.

(Zdroj: ;článek školní družiny, Drobilová Karolína)

Školní družina má dva hlavní cíle. Je to cíl výchovný a vzdělávací.

Výchova je činnost, která má daný záměr a je cílevědomá. Její cíl je dán vývojem společnosti, v níž žijeme. Problémem je výchovný ideál, který lze špatně specifikovat, protože každý člověk má jinou osobnost, již během života formujeme. Vzdělávací cíle musí být odvozeny z potřeb individuálních i společenských. Rozvíjí rozumové schopnosti, osvojuje si různé dovednosti. Například sociální, duchovní, morální, atd., nebo schopnost přizpůsobení se měnícím podmínkám na trhu práce. Z tohoto důvodu je důležité tyto cíle rozvíjet od narození nejen v rodině, ale i ve společnosti.

2.1 Školský zákon

Zákon pojednává o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, na kterém se usnesl parlament České republiky. Zákon stanovuje podmínky, podle nichž se vzdělávání uskutečňuje, vymezuje práva a povinnosti osob a určuje působení daných orgánů, které se zabývají státní správou a samosprávou ve školství.

Najdete v něm například zásady a cíle vzdělávání, systém vzdělávacích programů jako jsou například rámcový vzdělávací program, školní vzdělávací program, které využívá i školní družina, a další. Dále právní postavení školy, hodnocení školy, dokumentaci, práva a povinnosti všech účastníků, bezpečnost a ochranu osob, školní řád, výchovná opatření.

Pro mě je zásadní informací, že o školní družině jako takové v něm zmínku nenajdete. Samozřejmě zákony uvedené ve školském zákonu dodržuje i školní družina, která ve většině případech bývá součástí školy. Což znamená, že se musí dodržovat stejná pravidla jako na základní škole, o které je ve školském zákonu zmínka.

2.2 Rámcový vzdělávací program - RVP

RVP je kurikulární dokument, který je závazný a respektuje moderní trendy ve vzdělávání v Evropě. Vycházejí z něj konkrétní školní vzdělávací programy neboli ŠVP. Tyto programy si školy vytvářejí samostatně. Jádrem dokumentu jsou očekávané výstupy stanovující klíčové kompetence neboli dovednosti a stanovují úroveň vědomostí.

Je rozdělen na čtyři části:

Část A se zabývá vymezením rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání v systému kurikulárních dokumentů.

Část B charakterizuje základní vzdělávání. Patří sem povinná školní docházka, organizace základního vzdělávání, hodnocení, získání stupně vzdělání a ukončení základního vzdělání.

Část C se zaměřuje na pojetí a cíle základního vzdělávání; na klíčové kompetence; vzdělávací oblasti; průřezová témata a na rámcový učební plán.

Část D obsahuje vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami; vzdělávání žáků mimořádně nadaných; materiální, personální, hygienické, organizační a jiné podmínky pro uskutečňování RVP ZV; zásady pro zpracování, vyhodnocování a úpravy školního vzdělávacího programu.

Školní družina zmíněná v rámcovém vzdělávacím programu není, ale i tak z něj vychází při tvorbě školního vzdělávacího programu. Náš ŠVP využívá klíčové kompetence, které jsou zahrnuty do pěti tematických okruhů (viz. příloha Roční plán ŠD). Definici školní

družiny a výtvarné činnosti nenajdeme, ale můžeme zde najít učivo 1.stupně, ze kterého lze vycházet a doplňovat ho programem školní družiny. Výtvarná činnost ve školní družině může navazovat na výtvarnou výchovu na 1.stupni základní školy. Pokud na škole tato spolupráce probíhá, je žákův rozvoj veden nejlépe, jak je jen možné. Práce ve třídě má pro žáka smysl i ve volném čase a poté dokáže spojovat své vědomosti a aktivity se vzděláním ve škole a školní družině.

3.2.1 Školní vzdělávací program - ŠVP

Školní vzdělávací program je dokument školy, který má školu charakterizovat. Nepodléhá schvalování žádného nadřízeného orgánu. Tvoří ho vedení školy s ostatními pracovníky, kteří by měli přispět svým názorem tak, aby to vyhovovalo jejich každoroční práci a bylo v souladu s výchovně vzdělávacím procesem.

Bohužel se často stává, že školní vzdělávací program vytvoří jen vedení školy bez dalších pedagogických pracovníků. Následné plnění pro pedagogy není výhodné, a může se stát, že při kontrole plnění školního vzdělávacího programu se najdou mezery, které nejsou v souladu s tímto kurikulárním dokumentem, nebo tento dokument bere pedagog jen jako pouhou povinnost, již musí splnit. Škola si školní vzdělávací program také může nechat vytvořit, kdy ho vytvoří školou vybraná firma škole na míru.

3 Výtvarná činnost školní družiny

Pojmy výtvarná činnost a výtvarná výchova jsou si rovny. Termín výtvarná činnost se používá spíše v mateřských školách, kdežto pojem výtvarná výchova na základních a vyšších stupních škol. Osobně raději používám ve školní družině pojem výtvarná činnost. Přeci jenom mají výtvarnou výchovu spojenou se známkováním, které může být pro některé děti velmi stresující.

3.1 Cíle výtvarné činnosti

Výtvarná činnost má tři základní cíle, které se dají používat i ve školní družině:

- Výtvarná tvorba – Výsledkem je výtvarný produkt. Podle Hazukové lze sledovat šest fází výtvarné tvorby: předvýtvarný zážitek, výtvarný záměr, rozvažování, akt, průběžné a závěrečné hodnocení. Tvorba může být: volná, užitá, explorační a hravá, výtvarná akce a výtvarný koncept.
- Výtvarná imaginace neboli přetváření – Podle Hazukové má imaginace podobu myšlenkovou i představovou, řízenou i volnou, přemýšlející i snovou. Je mezistupněm mezi výtvarnou tvorbou a vnímáním.
- Výtvarné vnímání – Je spojeno se změnami v psychice. Člověk vnímá smyslový odraz, poznává, prožívá i hodnotí.

(PeaDr. Hazuková Helena, CSc., Příprava učitele na rozhodování ve výtvarné výchově, Praha 1995, strany 9 - 12)

Jiná možnost dosažení cílů výtvarné činnosti je podle Kafkové (stručné vymezení didaktických kategorií – materiál z přednášky) dodržení didaktických kategorií.

Didaktické kategorie jsou rozdělené do dvou kategorií. První kategorii si promýšlí vyučující a informace, které si vyhledá, nemusí říkat dětem. První tři kategorie jsou ze všech nejnáročnější.

Patří sem **výtvarný oborový kontext**, který má pomoci pochopit směr umění nebo samotného autora či společenství autorů. Vychovatel tedy studuje informace, které k danému dílu najde. Dobré je napsat si krátkou anotaci či analýzu díla, kterou si může založit do svého portfolia příprav.

Výtvarná otázka má navazovat na oborový kontext. Musíme ji vytvořit tak, aby se na ni nedalo odpovědět ano x ne. Bývá to otázka, jak má vypadat obraz určitého jevu, který

často nemá jednoznačnou nebo žádnou vizuální podobu (např. čas), nebo se týká podstatných struktur života (např. láska).

Druhou kategorii vyučující sdílí s dětmi.

Výtvarný úkol zadává žákovi činnost, kterou má udělat. Musí začínat slovesy, která se týkají emoční akce (např.: všimni si, vyber, najdi, uspořádej atd.). Je třeba si hlídat slovesa jako jsou například nakresli, vymodeluj, vybarvi atd.

Kritéria hodnocení / zpětné vazby podle kterých vyhodnocujeme, jakým způsobem žák vyřešil úkol. Pomocí kritérií předpokládáme promyšlení jednotlivých kroků, které žák musí řešit. Řešení úkolu může žák i změnit, protože vyučující nemusí mít představu o všech možných řešení daného úkolu. Otázky k hodnocení si musíme vždy dobře promyslet, abychom neodbíhali od zadání.

Výtvarný jazyk a Výtvarné médium nám určuje, jakým stylem a jakou technikou danou práci budeme tvořit. Do výtvarného jazyka řadíme například: linii, plochu, bod, světlo, objem, barvu. Do výtvarného média řadíme například: kresbu, malbu, grafiku, koláž, plastiku, instalaci, landart, happenig.

Technické prostředky a materiály nám slouží k vytvoření dané práce. Řadíme sem štětec, tužku, uhel, barvy, papíry, kamení, listy, hlínu, pířka...

Výukový výtvarný kontext slouží k utřebení a srovnání činností ve výuce tak, aby měla smysl neboli tzv. hlavu a patu. Dobrá pomůcka je vytvoření určitého plánu výtvarných činností na určitou dobu například jeden měsíc, kdy si jednoduše utříbím činnosti tak, aby na sebe navazovaly.

Učivo je položka z RVP. Ve školní družině si vychovatel může z učiva vytvořit plán činností (výukový výtvarný kontext).

Činnost, kterou chceme, aby žáci při práci dělali. Patří sem například vnímání, komunikace, tvorba...

Téma slouží k zaměření výtvarné jednotky nebo řady.

Námět být může i nemusí. Slouží k rozvinutí nebo upřesnění tématu. Například: téma určíme Červená karkulka a námět pro toto téma zadáme Karkulka nese košíček pro babičku.

Tyto didaktické kategorie, jako cíle výtvarné činnosti, není možné z časových důvodů aplikovat na program výtvarné činnosti ve školní družině. Tyto kategorie jsou vhodné pro učitele výtvarné výchovy, kteří vyučují jen tento předmět, nebo specializované umělecké školy zaměřené na výtvarnou výchovu. Osobně si z těchto kategorií vybírám dvě (výtvarnou otázku a zpětnou vazbu), které využívám k plánování a k pozdějšímu hodnocení výtvarné činnosti dítěte.

Pro práci vychovatele jsou vyhovující již zmíněné tři cíle výtvarné činnosti, které dají dítěti i vychovateli vše potřebné k tomu, aby dokázaly motivovat a ukázaly dětem smysl ve výtvarné činnosti.

3.2 Mezipředmětové vztahy

Výtvarnou výchovu ve školní družině nezužujeme pouze na výtvarné projevy dětí, významné jsou všechny činnosti, ve kterých se uplatňuje estetický vztah ke skutečnosti – různé typy vycházek, společné hry, práce s literaturou, kulturní či sportovní akce a jiné.

(Hájek, Pávková, Školní družina, 2007, strana 96)

Výtvarnou činnost tedy můžeme spojit s jinými činnostmi a propojit tím více směrů, které umožní dítěti spojit činnost, která ho nebaví, s činnostmi, již má rádo. Spojením těchto dvou činností můžeme docílit jiného pohledu dítěte na činnost pro něj méně atraktivní a ukázat mu, jak se dají propojit dvě odlišné činnosti.

Například Pávková výtvarnou činnost zařazuje do jiných činností takto:

V činnostech odpočinkových poskytujeme prostor pro spontánní výtvarné činnosti dětí i pro vyprávění individuální zájmové činnosti.

Činnosti rekreační využíváme pro soutěže typu „kreslíme do písku, na asfaltu, do sněhu“, vytváření konkrétních prostorových situací v přírodě, tvořivé hry s vlastnoručně vyrobenými pomůckami i vytváření náčrtů pro další práce.

Zájmovými činnostmi prostupují esteticko-výchovné aktivity nejvíce. Zážitky ze všech zájmových činností mohou být inspirací tematických prací při výtvarném osvojení skutečnosti.

Náplň pracovní-technické zájmové činnosti je úzce spojena s výtvarnými pracemi v materiálu i modelováním a organizací prostoru. Při těchto aktivitách je potřebné učit děti

pozorně se dívat okolo sebe tak, aby objevovaly nejen věci, jimž dala zajímavé tvary sama příroda, ale aby viděly i krásu ukrytou.

Nejvíce prostoru pro výtvarnou výchovu poskytují zájmové činnosti esteticko-výchovné. Výtvarná činnost dětí je zde procesem objevování výrazových prostředků, výtvarných postupů a forem i skrytých tvořivých schopností směřujících k osobitému sebevyjádření. Způsoby práce se blíží spíše k dialogu mezi vychovatelem a žákem.

K oblíbeným tématům při výtvarném osvojování skutečnosti patří zobrazování přírody, věci a tematické kreslení.

(Hájek, Pávková, Školní družina, 2003, strana 96 – 97)

Další důležitou oblastí je vyvážení vztahu mezi dítětem a životním prostředím, které při zájmových činnostech ve školní družině zasahuje do ostatních činností, tedy i do výtvarné činnosti. Vhodné představení výtvarné činnosti dětem může vést k tomu, že děti, které nemají dobré studijní výsledky, si vedou dobře ve výtvarné činnosti, v níž se mohou vyjádřit jiným způsobem. Tím můžeme výtvarné činnosti využít i k tomu, aby se děti zlepšovaly i v jiných předmětech a zvyšovaly tímto svoje sebevědomí.

„Nové směry vycházejí z nových uměleckých osobností a mají býti výchozími cestami pro nové umělecké osobnosti.“

(J. Čapek)

4 Motivační hodnocení

Hodnocení výtvarné činnosti je velmi propletené s plánováním výtvarné činnosti. Pro úspěšné a motivační hodnocení je důležité použít některé body z didaktických kategorií, které nás vedou k jasnému cíli. Z didaktických kategorií podle Kafkové je pro mě nejdůležitější výtvarná otázka a kritéria hodnocení/zpětná vazba. Tyto dvě kategorie je možné používat i ve výtvarné činnosti školní družiny. Vedou nás k danému cíli a při správném použití motivujeme děti k dané činnosti.

Ohledně hodnocení dětí je ideální použít kritériální hodnocení, pro které je podstatné, zda byl úkol splněn nebo nesplněn. Pomáhá vychovateli být věcný, dítěti ukazuje, o čem úkol byl a hodnotíme, jakým způsobem dítě splnilo úkol, ne jeho líbivost či nelíbivost. Chceme, aby se dětský projev dále rozvíjel a nezůstal ve stereotypu. U hodnocení ve výtvarné činnosti hraje také důležitou roli hodnocení během tvorby. Musíme si vždy promyslet, co dítěti říci, aby ho to posunulo dále a dalo mu i jiný pohled na splnění úkolu. V neposlední řadě je dobré promítnout reflexy neboli zpětnou vazbu na plnění a splnění úkolu. Dítěti pomůže k posunutí dál v jeho rozvoji ve vztahu k výtvarné činnosti.

K motivačnímu hodnocení patří také prezentace dětských prací a výtvorů nebo návštěva galerií a výstav, které dětem ukáží nové směry v umění.

4.1 Prezentace dětských prací

Vhodná prezentace výtvarných prací může vést k pozitivní motivaci dítěte. Prezentovat práce lze na mnoha místech. Na oknech či dveřích třídy, na nástěnkách, stěnách, panelech. Pokud chceme výsledek tvorby prezentovat jako celek za školní rok, je velmi vhodné použít portfolio, které se řídí několika pravidly. Píše se o něm v další kapitole.

4.1.1 Portfolio

Portfolio je soubor prací dítěte shromážděných za určité období, které poskytuje určité informace o daném člověku. Může mít různé podoby. Vázané v knížku, materiály uložené v krabici, v deskách různého formátu a materiálu. Je zde velká škála možností, jak portfolio tvořit a jakou formu mu dát. Nashromážděné informace nám poskytují pomoc

v tom, aby si člověk udělal svůj pohled na osoby, které mají portfolio vytvořené. Vyskytuje se v něm celá řada informací o vývoji a pokroku žáků v jejich práci. Dané informace pomáhají učitelům/rodičům pochopit, v čem je dané dítě výjimečné, kde mu máme pomoci se více rozvíjet, a co mu pomůže v lepší školní práci.

Hodnocení portfolia předpokládá splnění těchto podmínek:

1. *Jsou vymezené cíle a kritéria hodnocení*
2. *Na podkladě vymezení cílů a kritérií hodnocení je určeno, co má být ukládáno (samotným žákem, učitelem, rodiči žáka atd. i v kombinacích) a kdy (po každé vyučovací hodině, jednou za týden, občas atd.)*
3. *Kritéria hodnocení jsou použita ke komplexnímu posouzení žákova tvůrčího chování.*

Portfolio má sloužit především k ocenění žákova pokroku, jeho úsilí nebo tvůrčích úspěchů, má povzbuzovat žáky k posuzování vlastních pokroků v práci. Portfolio má odpovídat na otázku žáka „Kdo jsem?“ a má žákovi, učitelům, žákovým rodičům zprostředkovat ucelenou historii žákova školního rozvoje.

(Slavík, Hodnocení v současné škole, 1999, strany 106 – 108)

Portfolio uchovává veškeré projevy dítěte, které za celou dobu vytvořilo. Není tedy vůbec snadné jeho hodnocení. Musí se dát pozor na to, aby se hodnocení neomezovalo jen na to, jestli se práce zdařila či ne. Při hodnocení se musí brát v úvahu celá činnost, která se v portfoliu skrývá. *Pedagogické hodnocení portfolia si má zachovat tvůrčí charakter a citlivost, avšak zároveň má být dostatečně cílené, systematické, informativní a efektivní. Z toho důvodu je vhodné dobře uspořádat hlediska a kritéria, která při hodnocení použijete.*

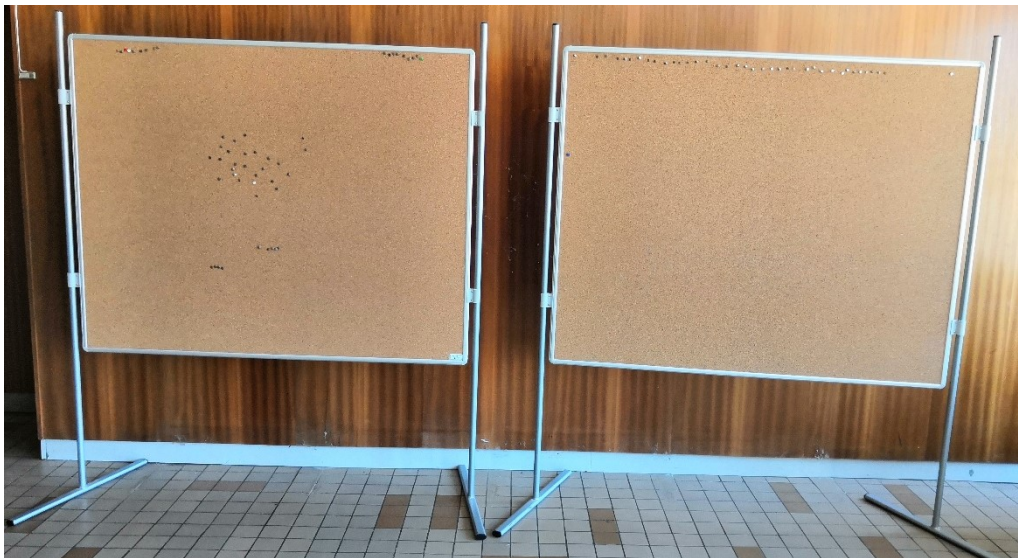
(Slavík, Hodnocení v současné škole, 1999, strany 106 – 108)

Práce s portfoliem a následné jeho hodnocení dává příležitost učitelům k tomu, jak vidět v žácích komplexní osobnost s mnoha schopnostmi a vlastními cíli.

4.1.2 Plošné prezentace

Plocha je nejideálnější místo pro prezentaci výtvarné tvorby. Ať už je plocha ve vertikální nebo horizontální poloze.

- Nástěnka – deska, které bývá obvykle pověšená na zdi. Vyrábí se z měkkého materiálu, jako je korek či polystyren proto, aby se do ní daly snadno zapichovat špendlíky nebo připínáčky. Vyrábějí se v různých velikostech a pro různá místa. Nástěnka se může nacházet v budově, ale i v exteriéru. Venkovní nástěnky bývají kryté sklem.
- Výstavní panel – podobá se nástěnce, avšak panel bývá rozměrově ve větších formátech. Může být umístěn na zdi, ale jsou i samostatně stojící panely. Většinou se vyrábí z korku jako nástěnka, aby se do něj snadno zapichovaly špendlíky. S tímto typem se můžete setkat především ve školách. V galeriích a na větších výstavách můžete najít panel i z jiných materiálů. Například z plastu, ze dřeva, kovu... Výhodou je, že ho můžete využít v prostoru a snadno přemístit.

Obrázek 1 Nástěnné panely

- Stěny – Můžeme je použít kdekoliv. Je to plocha, která je nejlevnější možností prezentace prací. Většinou musíme použít kladivo a hřebíky k tomu, abychom mohli práci na stěně vystavit, pokud na stěně zatím nejsou.
- Stoly – Jsou určeny k plošné prezentaci produktů, které stojí samy o sobě a nepotřebují s tím pomoci přichycením. Ideální pro 3D projekty.

Praktická část

V této části práce najdete výzkumnou část. Jedná se o informace, které jsou založeny na kvalitativním výzkumu.

„Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.“

(Hendl, Kvalitativní výzkum, 2005, strana 50)

Výzkumník hledá a analyzuje informace, které se týkají jeho výzkumu. Pracuje přímo na místě, kde provádí výzkum, který se provádí v delším časovém intervalu. Výzkumný proces má longitudinální charakter, který je zaměřen na sledování změn projevující se v dlouhodobém vývoji skupiny či jednotlivce. V tomto případě se jedná o skupinu kolegyně ze školní družiny. Kvalitativní výzkum využívá metodu případové studie, v níž se jedná o jednotlivý případ, co je popisován a zkoumán.

5 Mé pracoviště

Již sedmým rokem pracuji jako vychovatelka školní družiny při 1. základní škole Hořovice. Během mého působení se výrazně změnilo personální obsazení a kapacita zařízení. Za mého nástupu zde působily tři starší kolegyně. Školní družina ve školním roce 2012/2013 měla 4 oddělení s celkovou kapacitou 130 žáků, z toho 120 žáků na celodenní provoz a 10 žáků na ranní provoz. Jak jsem se již zmínila, posledních šest let zájem o školní družinu stoupá, proto i v našem zařízení jsme museli navýšit kapacitu o jedno oddělení, tedy o 30 žáků. Nyní máme 5 oddělení s celkovou kapacitou 160 žáků, z toho 150 žáků na celodenní provoz a 10 žáků na ranní provoz. Kapacita školní družiny je tímto plně obsazena.

Změnilo se i obsazení vychovatelek. V době mého nástupu byl průměrná délka praxe 27 let. Za poslední tři roky se obsazení pozměnilo a momentálně máme v průměru 18 let praxe. S mladšími kolegyněmi můžeme pořádat více moderních akcí, které předtím nebyly vítány. Například spaní ve školní družině se sportovním programem.

Obrázek 2 Děti z 1. a 3. třídy během spaní ve školní družině

Příspěvek za školní družinu na školní rok činí 1000 Kč na celodenní provoz na žáka, to je 100 Kč na jeden měsíc, 500 Kč na ranní provoz na žáka, to je 50 Kč na jeden měsíc. Žáci, kteří jsou přihlášení na celodenní provoz, mají v ceně i provoz ranní. Platba probíhá

na konci měsíce září, kdy se částka strhne z elektronické pokladny žáka. Nově máme od tohoto školního roku 2018/2019 zavedený systém vyzvedávání žáků pomocí čipového systému Bellhop. Za čip zaplatí rodiče 100 Kč za 1 ks. Počet čipů si každý rodič určí sám podle jeho potřeb. Zatím se se systémem všichni seznamujeme a ladíme vzniklé komplikace, které se objevují převážně kvůli vypadávajícímu internetu, který je potřebný k chodu čipového systému. Tento systém umožňuje vychovatelce kdykoli odejít s dětmi ze třídy do jiných prostor školy či na zahradu školy. Musí mít s sebou pouze „chytré“ zařízení, které se dá připojit k internetu. Na něm může propouštět žáky domů podle příchozích požadavků od rodičů. Nemusí už tedy být ve třídě a čekat u telefonu, co visí na zdi ve třídě. Před tímto čipovým systémem jsme používali již zmíněné telefony, které byly ještě kontrolovány kamerami u vchodu školy. Kamery jsou provozovány přes internet školy, můžeme je tedy využívat i dnes na chytrém zařízení, které je používáno k čipovému systému.

Čas	Brána	Jméno	Oddělení	Vyzvedává	Akce
14:30		CASTILLO Lareina 1.A	■ Odd. 1	Kroužek Počítače pokročilé	Skrýt <input type="button" value="Kroužek"/>
14:20		ASHLEY Logan 3.A	■ Odd. 1	Samostatný odchod	Skrýt <input type="button" value="Propouštím"/>
14:36:14	Vchod	BRONTÁKOVÁ Eva 1.A	■ Odd. 1	Otec Bronták Miroslav	<input type="button" value="Propouštím"/>

Obrázek 3 Čip a čipový systém Bellhope k vyzvedávání dětí

Obrázek 4 Internetová obrazovka čipového systému Bellhope

Školní družina je umístěna v pavilonu, v němž se nachází: v přízemí šatny žáků pro 1.stupeň, v 1.patře je školní jídelna a v posledním 2.patře je školní družina, která má ve dvou případech společnou třídu s 1.třídou. Celkem jsou zde umístěny tři první třídy. Toto uspořádání hodnotí kladně rodiče prvňáčků, kteří mají tímto jistotu, že si jejich dítě během prvního roku zvykne na prostředí školy a na učení, aniž by bylo rušeno staršími žáky.

Již druhým rokem se snažíme apelovat na vedení školy s požadavkem vhodnosti přístavby jednoho patra, které by využívaly jen učitelky a měly tam třídy pro prvňáčky.

Momentálně je na našem patře velký provoz a společná třída družiny s první třídou není výhodná z pohledu učitelů, vychovatelů ani žáků, kteří tyto prostory využívají. Problém s místem a uspořádání třídy je na každodenním pořádku aspoň v jedné ze tříd. Učitelé logicky prosazují větší váhu zejména učení ve škole a školní družina se tomu podle nich musí přizpůsobit. Řešení stávajícího problému leží na vedení školy, které by ohledně přístavby muselo podat návrh městu o rozšíření pavilonu, nebo stanovit jasná pravidla při této spolupráci.

Vybavení tříd je poslední tři roky obměňováno. Postupně se nakupují nové hračky, které nazýváme putovní, protože si je předáváme po určité době. Například polykarpová stavebnice nebo dřevěná kuchyňka. Dále máme nový barevný nábytek, který je velmi pozitivní a výrazný. Dětem se velmi líbí. Ve třídách, které nejsou společné s první třídou se snažíme měnit postavení stolů každý měsíc, aby nenastal stereotyp.

Letošní rok jsme museli zrušit nabídku zájmových kroužků ve školní družině z důvodu personálních a úvazkových změn. Vychovatelka, co měla na starosti tvořivé kroužky, změnila práci a z důvodu navýšení kapacity školní družiny na 160 žáků jsme museli upravit i úvazky vychovatelkám tak, aby se mohly zdvojit dozory v odpoledním provozu. Od 15:00 hod. Do 16:00 hod. mají odpolední provoz na starosti vždy dvě vychovatelky. V této době se snažíme žákům nahradit zrušené tvořivé kroužky. Nabízíme dětem možnou práci, která je zabaví, a poté si mohou odnést výrobek domů. Vždy jim dáme na vybranou a tvoří jen ti, co chtějí. Do budoucna budeme muset řešit problém při ranním provozu, kde už teď dochází k přeplnění kapacity pro ranní provoz. Budou se tedy muset navýšit i úvazky na ranní provoz. Bohužel nás zatím brzdí nedostatek financí.

Přibližně poslední dva roky si zdobíme chodbu pohádkovými postavičkami, které ručně malujeme s kolegyněmi. Nad dveřmi každého oddělení se nachází obrázek, podle kterého se jednotlivé oddělení jmenují. Najdete zde berušky, myšky, motýlky, lvíčata a klokany. Dále začínáme malovat i na ostatní části chodby. Nad kabinetem vychovatelek na nás dohlíží včelka Mája a její kamarád Vilík. Chodbu nám hlídá Sněhurka a sedm trpaslíků a aby si menší žáci nepletli, jakou toaletu použít, začínáme malovat sedícího zajíčka a zaječici na nočnicích nad dveřmi toalet. Do budoucna máme v plánu dozdobit volná místa dalšími postavičkami ze světa pohádek.

Obrázek 5 Oddělení Berušek

Obrázek 6 Oddělení Myšek

Obrázek 8 Oddělení Lvičat

Obrázek 7 Oddělení Motýlků

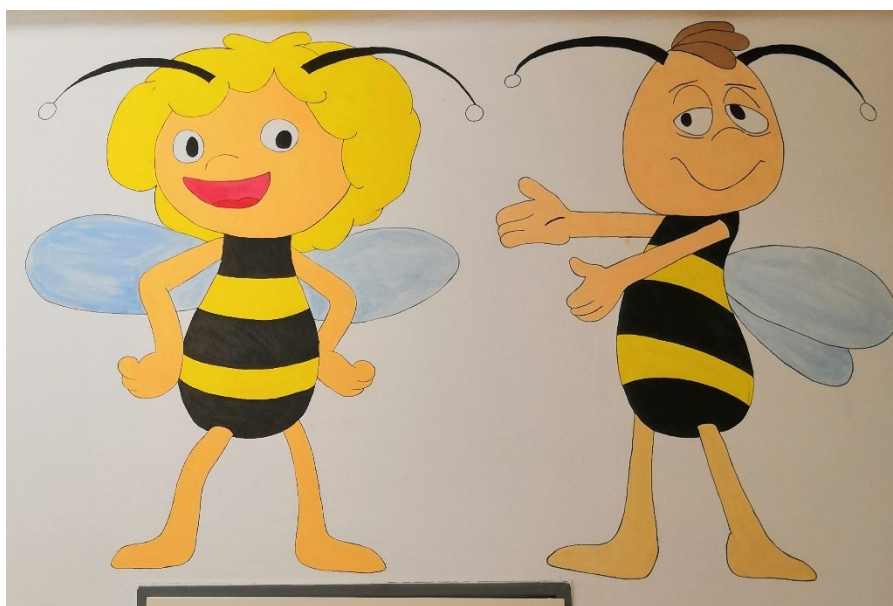

Obrázek 9 Oddělení Klokanů

Obrázek 10 Sněhurka a sedm trpaslíků

Obrázek 11 Včelka Mája a Vilík nad kabinetem vychovatelek

5.1 Obecný týdenní plán

Ranní provoz školní družiny začíná v 6:00 hod. a končí v 7:45 hod., kdy žáci odcházejí do svých tříd. Při ranním provozu se střídají 3 vychovatelky, kdy jedna z nich chodí na tři dny v týdnu a zbylé dvě si rozdělily dva dny. Ranní provoz je spíše veden k odpočinkovým aktivitám, jako například hraní na koberci, poslech či čtení pohádek nebo kreslení či vybarvování. Většinou máme i připravený materiál k vyrábění. Najdou se i žáci, kteří jsou již ráno natěšení na tvorbu různých výrobků.

Tento školní rok se nám do školní družiny vešli žáci do 3.třídy ZŠ. Odpolední provoz školní družiny začíná v 11:40 hod., kdy denně končí 1.třídy, 2.třídy končí v úterý, čtvrtek a pátek jako 1.třídy v 11:40 hod. a v pondělí a ve středu končí ve 12:35 hod. Všechny 3.třídy po celý týden končí ve 12:35 hod.

Každý den začínáme tím, že jdeme se žáky do školní jídelny, která je v našem pavilonu. Před obědem proběhne připomenutí hygienických návyků a zásady správného stolování. Jídelna má dva prostory určené k obědu. Do jedné chodí převážně první stupeň a do druhé chodí starší děti. Tento rok kvůli velkému počtu žáků v 1.třídě, je kapacita jídelny pro 1.stupeň přeplněná a žáci z 2.třídy musí chodit do jídelny pro starší děti. Jídelnu využívá i 2.základní škola. Kapacita jídelny je menší, než je počet dětí v obou školách, proto musíme mít vytvořený rozvrh, v kolik každá třída má odcházet do jídelny a v kolik by měla jídelnu opustit. Třída Myšek a Motýlků chodí na oběd nejdéle v 11:50 a jídelnu opouští ve 12:15 hod. Poslední družina - Klokani, kterou navštěvují děti z 1.třídy, odchází na oběd okolo 12:10 hod. a přichází zpátky ve 12:35 hod. Ve dny, kdy končí druhé třídy v 11:40 hod., chodí družina Lvícat a Berušek na oběd do druhé jídelny. Tyto třídy se přizpůsobují volné kapacitě jídelny tak, aby se do dané jídelny vešly. Z jídelny odcházejí do 12:35 hod.

Od 12:35 hod. začínají docházet do školní družiny starší děti (2. a 3. třídy). Tito žáci jdou na oběd do školní jídelny sami podle toho, jak se vrací z vyučování. Z tohoto důvodu máme vytvořený rozvrh na dozory ve školní jídelně, kdy vždy jedna z vychovatelek dohlíží ve školní jídelně na žáky, jimž končí vyučování ve 12:35 hod. Každý rok se střídáme podle toho, kdo má starší žáky. Zde nám nastává problém se žáky, kteří již na obědě byli. Tento rok se na tento dozor střídáme dvě, kdy jedna je ve své třídě a hlídá již naobědvané žáky, co přicházejí z jídelny. Stává se nám, že v jedné třídě během půl hodiny máme i 45 žáků.

V tomto počtu je velmi obtížné začít se žáky jakoukoli výtvarnou činností. Po skončení dozoru v jídelně si vychovatelka převezme své žáky a odchází do své družiny. Žáci by se měli naobědvat do 13:05 hod. ale většinou se dozor protáhne až na 13:15 hod. Pro nás toto tvoří problém, protože časový úsek mezi 13:00 hod. a 14:30 hod. tvoří dobu hlavní činnosti školní družiny. S dětmi chodíme ven, hrajeme si ve třídě nebo vytváříme různé výrobky. Rodiče si nemohou během tohoto časového úseku děti vyzvedávat. Tím, že se nám protáhne oběd, se nám výrazně zkracuje doba na hlavní činnost školní družiny. V 15:00 hod. přechází žáci do dvou oddělení, která mají odpolední provoz a v 16:00 hod. přechází do jednoho oddělení, které ukončuje provoz školní družiny v 16:30 hod. Toto předávání žáků probíhá každý den.

Každé pondělí máme k dispozici školní bazén. Jelikož nás je 5 oddělení, máme vytvořený rozpis, podle něhož se v docházení do bazénu střídáme. Oddělení, ve kterém jsou žáci z 1. třídy, chodí vždy společně. Oddělení, ve kterých jsou starší žáci, taktéž. Během školního roku každé oddělení stihne plavat cca 12x.

Během týdne nabízí škola sportovní kroužky a některé z nich zasahují do hlavní činnosti školní družiny. Jedná se o středu a pátek. Na tyto dny jsme museli udělat opět rozvrh. Ve středu máme celkem tři kroužky. Dva z nich jsou určeny pro žáky 2. až 5. třídy a začínají ve 12:45 hod. a končí ve 13:30 hod. Žáci odchází na tyto kroužky hned po vyučování, takže ještě nejsou naobědováni a po skončení kroužku s nimi musíme jít do jídelny na oběd. Třetí kroužek je jen pro 1. třídy. Začíná ve 13:40 hod. a končí ve 14:30 hod. Tento kroužek má dvě vedoucí. Jedna z nich je naše kolegyně ze školní družiny. Oddělení, které mají prvňáčky, předávají této vychovatelce cvičící žáky, než odejdou ven. Ona udělá to samé se svými necvičícími žáky a ti odcházejí ven s oddělením, které nemá službu na kroužky. V pátek je už jen jeden kroužek, který začíná ve 13:40 hod. a končí ve 14:30 hod. Vychovatelka buď předá své děti některé z vychovatelek, která je vezme ven, nebo si je nechá, počká, až odejdou kroužkové děti na kroužek a odchází s dětmi ven nebo ve zbylém čase se žáky tvoří. Další sportovní kroužky probíhají už v době, kdy děti odcházejí domů. Jedná se o čtvrtek, kdy jsou od 14:30 hod. Do 15:10 hod. dva kroužky.

Dále škola nabízí výuku anglického jazyka pro 2. ročník. Tento kroužek vede naše kolegyně. Kroužek probíhá ve čtvrtek a je rozdělen do dvou skupin, kdy jedna skupina má kroužek od 12:35 hod. do 13:20 hod., sem dochází žáci, kteří nejsou ve školní družině přihlášení, a druhá skupina následuje od 13:30 hod. do 14:15 hod.. Do druhé skupiny dochází

žáci, kteří jsou přihlášení ve školní družině. Vychovatelka, která vede kroužek, předá své děti ostatním oddělením.

Touto organizací školních kroužků máme jediný volný den, kdy můžeme využít celou hlavní činnost, a tím je úterý. Pokud nemáme zrovna v pondělí plavání, tak se dá pondělí považovat za druhý volný den k naplnění celého času pro hlavní činnost školní družiny. Na plnohodnotnou práci ve výtvarné, hudební, dramatické či tělesné činnosti nám tedy nezbývá moc času v průběhu týdne. V dnešní době rodiče preferují vycházky ven. Stává se, že si jdou i stěžovat, pokud nejdeme celý týden s dětmi ven a raději s dětmi něco tvoříme nebo jim necháme volný výběr činnosti. Já osobně ráda nabízím žákům různé varianty na každý den a nechám je, aby se sami rozhodli, co chtějí dělat. Probíhá to formou hlasování a dohody mezi nimi. Sami si tedy rozhodnou, zda chtějí jít ven či nikoli.

5.2 Pojetí výtvarné činnosti v mé třídě

Ve své třídě se snažím zapojovat výtvarnou činnost co možná nejčastěji. Už jen z časového hlediska to bohužel není tak často, jak bych si představovala. Z důvodu plnění povinností, jako je služba v jídelně či služba na kroužky, času zbývá opravdu málo. Vždy se snažím plnit roční plán, v němž mám zahrnuty hlavní události během školního roku například: Vánoce, Velikonoce, MDŽ, Den otců, Den matek .... Na dané téma vymyslím práci vhodnou pro určitou věkovou kategorii dětí. Ve většině případech to bývají výrobky z tvrdého papíru. V průběhu roku reaguji na události a vymýšlím k nim vhodnou výtvarnou činnost.

Tento školní rok se u nás těší oblibě 3D výrobky, kdy jsme si vyráběli například ledního medvěda, který putuje po sněhu. Na sv. Valentýna jsme tvořili tulipán nebo srdíčkovou berušku pro maminku, tatínka či sourozence. K MDŽ jsme vyráběli šerík. Výrobky se velmi vydařily.

Obrázek 12 3D tulipán

Obrázek 11 3D lední medvěd; tučňák z čísla 8

Obrázek 13 Srdíčková Beruška

Obrázek 14 Šeřík

Ve třídě mám zavedená i portfolia, která děti velmi baví. Těší se, až si založí své výtvary. Jsou naučené, že mají ke každému z obrázků napsat, kdy ho dělaly a kolik jim bylo let. Protože se naše třída jmenuje Lvíčata, nabídla jsem jim, zda si chtějí na desky portfolia nalepit omalovánku lvíčka. Většině se nápad líbil a lvíčka na deskách opravdu mají. Druhou stranu desek portfolia si každý dotvořil podle svého uvážení.

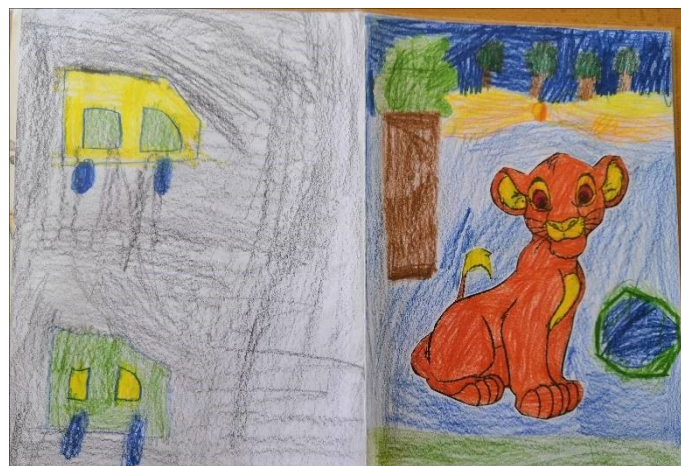
Obrázek 17 Desky portfolia 1

Obrázek 15 Desky portfolia 2

Obrázek 16 Desky portfolia 3

Obrázek 18 Desky portfolia 4

Od zavedení portfolia je výtvarná činnost pro děti zábavnější. Těší se, jaký výrobek ukážou doma rodičům, a jak se jim to bude líbit. Odezva od rodičů byla velmi kladná. Je pro ně přehlednější, když přinesou všechno najednou a mohou si projít celý školní rok jejich ratolesti ve školní družině. Setkala jsem se i s reakcí, že je pro ně těžší vyhodit tolik věcí najednou, hlavně když to mají tak úhledně uspořádané. Za tuto reakci jsem byla velmi ráda. Odezvu od všech rodičů sice nemám, ale děti přicházely s dobrou náladou a pochvalovaly si jejich reakci. Portfolio bych doporučila i ostatním kolegyním, které hledají nějakou motivaci pro děti ve výtvarné činnosti. Začátek v zavádění portfolia je sice složitější na přípravu a čas ke zpracování, ale pozdější výsledek stojí za to. Přínosné je zapojit do ukládání a popisu výtvorů děti, které se později o vše starají samy. Stačí jim jen překontrolovat datum a jméno.

Mé cíle ve výtvarné činnosti ve školní družině jsou:

- Samostatná tvorba dětí – Dítě si samo přijde pro pomůcky, které chce použít na výtvarnou činnost. Během volné činnosti, kdy si děti mohou hrát podle svého uvážení, si vybere pro trávení volné času výtvarnou činnost. Baví ho to.
- Skupinová práce – Děti pracují ve skupině a vytváří si mezi sebou důvěru, respekt a tolerují názor a tvorbu ostatních. Každý má jiné nadání k výtvarné činnosti, které pro někoho nemusí vypadat pěkně. Skupinovou práci chci dosáhnout toho, aby každé dítě pochopilo, že každému se líbí něco jiného a je důležité nehodnotit, jak je to nakresleno, ale co to vyjadřuje.
- Tematické vedení práce – Tento cíl je pro mě ještě složitý. Snažím se vytvořit si plán výtvarné činnosti tak, aby měl pro děti řád a smysl. Chci, aby činnosti na sebe navazovaly, prolínaly se v průběhu roku i s roční dobou. Bohužel někdy mi to nevychází. Proto každý rok doplňuji a opravuji plán výtvarné činnosti na daný rok. Ideální je tvořit plán výtvarné činnosti po měsících, kdy to netvoří tak velkou časovou osu.
- Jít s dobou – Přinášet dětem nové techniky a metody, které je zaujmou. Například letošní rok je ohromně bavilo vytvářet 3D výrobky nebo skládání origami, které jim pomáhá k procvičování jemné motoriky. Dalším bodem v tomto cíli jsou pro mě výstavy. Bohužel v našem městě nemáme takové možnosti k tomu, abychom chodili na výstavu pravidelně. Každý rok na Vánoce se u nás pořádá výstava betlémů a muzeum během roku připravuje výstavy dětských výrobků nebo místních umělců. Snažím se s dětmi na tyto výstavy chodit, protože jsou pro děti inspirací a dokáží

otevřít oči i těm, kteří si o svém nadání ve výtvarné činnosti nemyslí nic dobrého. Ráda bych do budoucna zařadila do programu školní družiny výlet do Prahy, kde se nabízí širší škála možností, kam děti na výstavu do galerie vzít.

6 Výtvarné techniky realizovatelné ve školní družině

Výtvarných technik, které jsou realizovatelné ve školní družině, existuje celá řada. Nastíním zde několik technik úspěšně používaných mnou v praxi. Tyto techniky mohou být inspirací pro další vychovatele ve školních družinách. Techniky jsem rozdělila do dvou skupin na tradiční a netradiční výtvarné techniky.

- **Tradiční techniky**

Kresba

Pod pojmem kresba rozumíme výtvarné umění, které je vytvářeno značným množstvím pomůcek na dvojrozměrnou plochu. Nejčastější pomůckou bývá tužka na papír. Výrazovým prvkem pro kresbu je linie. Běžně se ke kresbě používají také pastelky, voskové pastelky, tužky, uhel, rudka, pastely, voskové pastely, tuš, pero, fixy atd. Nejčastějším médiem pro kresbu je papír. Může se ale použít také kůže, kartón, plátno, desky, tabule atd. Kresbu využívají hojně například i pouliční umělci, tito se vyjadřují pomocí grafitti.

Malba

Řadíme ji mezi další výtvarné techniky, co se často využívají ve školních družinách. Od kresby se liší použitím technického prostředku. Tím je v malbě ve většině případů štětec, kterým nanášíme barvu v souvislé vrstvě na podklad. Nejčastějším médiem u malby je plátno, dále to může být ale i papír, zeď, karton, desky, sklo atd. Podle povrchu, na něj se barva nanáší, získává malba svůj podrobný název. Například nástěnná malba neboli freska, malba na dřevo, sklo, malba porcelánu, malba temperou, dekorativní malba, vodová barva, vosková malba, olejomalba a další.

Tyto dvě výtvarné techniky tvoří hlavní klasické techniky v umění. Lze k nim přidat i sochařství, jehož základy můžeme s dětmi zkusit pomocí hlíny nebo modelíny.

- **Netradiční výtvarné techniky**

V dnešní době se těší velké oblibě. Většinou na ně potřebujeme více času, protože pro děti nejsou až tak známé a musíme jim tedy vysvětlit podrobný postup při práci nebo práci s neznámým materiálem, který se u těchto technik objevuje.

Batikování

Batikováním rozumíme práci s barvou a látkou. Látku před obarvením můžeme omotat provázkem nebo natřít voskem místa, která nechceme mít obarvená. Poté připravenou látku ponoříme do vody, v níž jsou již barvy rozmíchané a povaříme. V dnešní pokrokové době existují i takové barvy, které není nutno s látkou povařit.

Bubble art neboli „bublinové umění“

Netradiční technika, u dětí velmi oblíbená. U této techniky se používá brčko k nanášení barevných bublin na plochu.

Ubrousková metoda neboli decoupage

Tato zajímavá zdobná metoda spočívá v přenášení obrazce na různé předměty. Například z ubrousku vystříháme motiv, jakým chceme ozdobit druhý předmět. Motiv následně na předmět přiložíme a pomocí tekutého lepidla, výborné je např. lepidlo Hercules, na dotýčný předmět nalepíme. Předmětů, na které lze tuto techniku použít, existuje celá škála. Například květináč, dřevěná špachtle, truhla, prkénko, vajíčko, rámeček, sklenice, váza, plechovky, kameny atd.

Dekalk

Výtvarná technika, která používá metodu otisku nebo obtisku. Děti mohou použít vlastní ruku nebo jen prst, kam si nanesou barvu a otisknou nabarvenou část na plochu. Tiskat můžeme také různý materiál jako je provázek, látka, přírodniny atd. Tuto metodu mají děti též velmi rády a užijí si při ní spontánně velkou legraci.

Koláž

Techniku koláže vytvoříme pomocí nalepování různých materiálů na plochu. Mezi materiál můžeme zařadit například fotografie, které jsou používány v dnešní době velmi často, dále jízdenky, noviny, kousky látek, papír atd. Rozlišujeme různé druhy koláže: abstraktní koláž, dekoláž, drásaná koláž, hmatové koláže, muchláž, roláž atd.

Land art

Umělecký směr mající kořeny vzniku v USA v 60. letech. Umělci tvoří své obrazy pomocí přírodních materiálů a samotné přírody. Děti mohou spontánně tvořit land art na procházkách a ve většině případů v zápalu tvoření ani nevědí, že vedou řízenou činnost.

Staví si například bunkry nebo různé tvary připomínající pohádkové bytosti. Jedná se o zajímavou techniku s mnoha herními prvky.

Kouzelné malování

Spočívá v technice kresby voskovou pastelkou na papír, ideálně na bílý papír bílou voskovou pastelkou, poté jej přetřeme vodovými barvami. Voskové pastelky díky svému složení vyniknou přes vodovou barvu a zviditelní se obrys výtvoru.

Odkrývací technika

Je podobná kouzelnému malování. Při této technice se používá opět vosk nebo voskové pastelky, kterými přetřeme celou plochu papíru, ideálně pevnější podklad – čtvrtku. Následně tu samou plochu přetřeme tuší. Po zaschnutí ostrým předmětem (hřebíkem, jehlou) vyrýváme motiv obrázku.

Quilling

Tuto techniku řadíme mezi obtížnější techniky. Proto bych ji doporučila pro děti od čtvrtého ročníku základní školy nebo i mladší, ale velmi zručné děti. Při quillingu z papíru nastříháme proužky, které namotáme na speciální pero (quillingové). Vzniknou papírové spirály. Spirály přímo vybízejí k dotvoření do různorodých tvarů. Pomocí lepidla tyto tvary lepíme na plochu papíru a dotváříme je do obrazců.

Vymývaná klovatina

Technika, která je podobná technice s voskovými pastelkami, kdy na čistou čtvrtku nakreslíme obraz klovatinou. Necháme ji pořádně zaschnout. Následně ji přetřeme suchým pastelem. Čím více barev použijeme, tím více obrázků vynikne. Hotový výtvor se vloží pod tekoucí vodu, tím se vymyje klovatina na čtvrtce a zůstane pouze bílý podklad tvořící obrázků, který byl klovatinou předtím namalován. Tato technika se u dětí těší popularitě. Práce s lepidlem, suchým pastelem a posléze vymývání klovatiny pod vodou je pro děti atraktivní.

Ukázky některých žákovských prací letošního roku:

Obrázek 20 Tulipán z ruky – žák 3.třídy; Téma: Den matek

Obrázek 19 Tulipán z ruky – žáci 1.třídy; Téma: Den matek

Obrázek 22 Motýlek zdobený krepovým papírem; Motýlci zdobení různými motivy pomocí fixu; práce žáků 1.třídy; Téma: viz. obr. 22; Výtvarný úkol: viz. obr.22

Obrázek 21 Motýlek z bavlny; Motýlek zdobený vyřezávanými květy; práce žáků 1.třídy; Téma: Vykuklený motýl; Výtvarný úkol: všimni si barevnosti motýlů na obrázku, zkus vytvořit svého vykukleného motýla.

Obrázek 23 Motýlci z kuliček krepového papíru; práce žáků 3.třídy; Téma: viz. Obr.22; Výtvarný úkol: viz. obr.22

Obrázek 24 Motýlek a vajíčka zdobená bavlnou; práce žáků 1.třídy; Téma: Velikonoční motivy; Výtvarný úkol: Všimni si, jak se dvě různá témata můžou propojit v daném ročním období.

Obrázek 25 Beruška z papírového táčku; práce žáka 2.třídy; Téma: oddělení berušek; Výtvarný úkol: najdi různé možnosti, jak vytvořit berušku

Obrázek 26 3D beruška; práce žáků 2.třídy; Téma: viz. obr. 25; Výtvarný úkol: viz. obr.25

Obrázek 28 Berušky na louce; práce žáka 1.třídy; Téma: Co může být na louce?; Výtvarný úkol: Najdi, jaké živočichy můžeme potkat na louce.

Obrázek 27 Ještěrka na louce; práce žáka 1.třídy; Téma: viz. obr.27; Výtvarný úkol: viz.obr.27

Obrázek 29 Jarní šnek z polystyrénu; práce žáka 4.třídy; Téma: viz obr. 27; Výtvarný úkol: viz. obr.27

Obrázek 30 Duhové mráčky; práce žáků 1.třídy; Téma: Duha procházející mráčkem; Výtvarný úkol: Vysvětli, co se stane, když prší a svítí sluníčko naráz?

Obrázek 31 Tulipány z čajových pytlíků; práce žáka 4.třídy; Téma: Jarní tulipány; Výtvarný úkol: Všimni si, jak jsou tulipány barevné. Najdi, jaké další barvy může tulipán mít.

Obrázek 33 Tulipán; práce žáka 1.třídy; Téma: viz. obr. 32; Výtvarný úkol: viz. obr. 32

Obrázek 32 Tulipány; práce žáků 2.třídy; Téma: Jarní tulipány; Výtvarný úkol: Najdi jiný způsob, jak vytvořit tulipán z papíru.

Obrázek 34 Skládání dům; skupinová práce žáků 2.třídy; Téma: pohádková chaloupka; Výtvarný úkol: Najdi způsob, jak složit dům z kartónu. Poté ho předelej na pohádkovou chaloupku.

Obrázek 35 Pohádkový hrad z kartónu; práce žáků 2.třídy; Téma: Náš hrad; Výtvarný úkol: Najdi způsob, jak jde vytvořit z kartónu hrad. Návaznost na výtvarný úkol u obrázku č.34.

Obrázek 37 Jarní sluníčko; práce žáka 1.třídy; Téma: Návrat jarního sluníčka; Výtvarný úkol: Všimni si, jakou barvu má sluníčko v knížce v době zimy. Zkus si představit, jakou barvu bude mít sluníčko na jaře.

Obrázek 36 Květina a stromy z krepového papíru; práce žáků 1.třídy; Téma: Jarní zahrada; Výtvarný úkol: Uspořádáním krepového papíru vytvoř jarní zahradu.

Obrázek 38 Slepíčky; práce žáků 1.třídy; Téma: Pohádka o kohoutkovi; Výtvarný úkol: Poskládej barevný papír tak, abys vytvořil kohoutka nebo slepičku z pohádky.

Obrázek 39 rozkvetlý jarní strom; práce žáka 1.třídy; Téma Jarní strom; Výtvarný úkol: Namíchej vodové barvy do jarních barev, vytvoř květy na jarním stromě.

Obrázek 40 Zatočený had; skupinová práce žáků 2. a 3.třídy; Téma: pomocník čarodějnice; Výtvarný úkol: Najdi způsob, jak vytvořit zatočeného hada z papíru.

Obrázek 41 Práce žáka 4.třídy; Téma: Pohádkové bytosti - Dlouhý, Široký a Bystrozraký; Výtvarný úkol: Představ si, jak asi pohádkové bytosti z knížky vypadaly.

Obrázek 42 Zoo – žirafa; práce žáka 4.třídy; Téma: Návštěva zoo; Výtvarný úkol: vyber si živočicha z návštěvy zoo a zkus si představit, jak bys upravil jeho výběh.

Obrázek 44 práce žáka 4.třídy; Téma: pohádkové bytosti - Perníková chaloupka; Výtvarný úkol: Představ si, jak asi vypadala perníková chaloupka v pohádce.

Obrázek 43 Zoo – tučňáci; práce žáka 4.třídy; Téma návštěva zoo; Výtvarný úkol: vyber si živočicha z návštěvy zoo a zkus si představit, jak bys upravil jeho výběh

Obrázek 45 Přáníčko – enkaustika; práce žáka 3.třídy; Téma: přání ke dni otců; Výtvarný úkol: najdi oblíbené barvy tatínka a přenes je na přáníčko pomocí enkaustiky

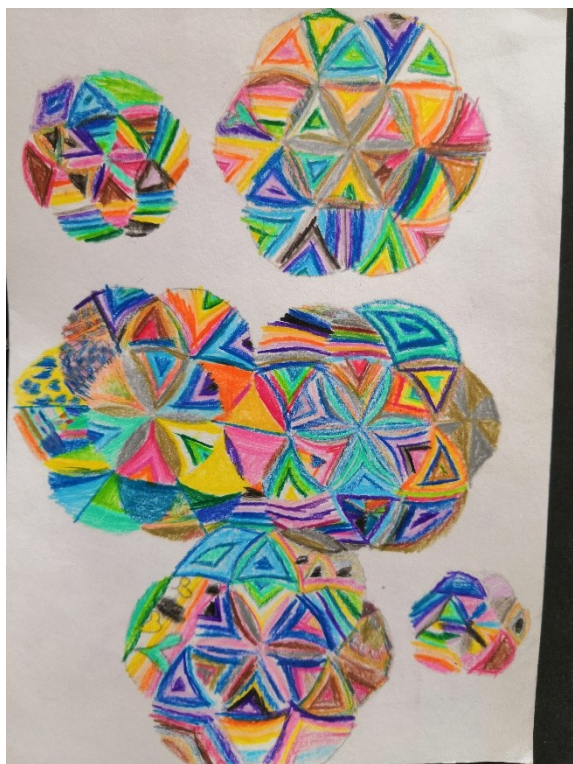
Obrázek 46 Korálkové stromy; práce žáků 2. a 3.třídy; Téma: dárek k MDŽ; výtvarný úkol: zkus pomocí drátku, korálků a kamene vytvořit strom života.

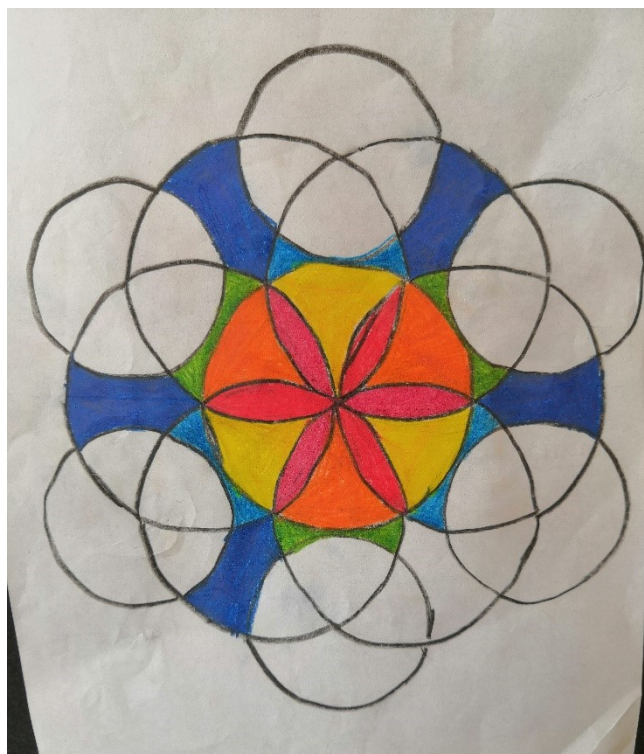
Obrázek 47 Dárkové krabičky; práce žáků od 1. do 3.třídy; dárek k zápisu pro budoucí prvňáčky

Obrázek 48 Ruličkový závěs; práce žáků 3.třídy; Téma: ozdobný závěs; Výtvarný úkol: vyber si z nabídky materiálů takový, abys jim mohl/a vytvořit závěs podle tvých představ

Obrázek 49 Mandaly 1; práce žáků 3.třídy; volná činnost – děti ve svém volném čase pracovaly s kružítkem a tvořily různé obrazce/mandaly

Obrázek 50 Mandaly 2; práce žáka 2.třídy; viz. obr.51

Obrázek 51 Omalovánky mandaly; práce žáků 2. a 3.třídy; navázání na práci s kružítkem a mandaly, seznámení a práce s fixem.

Obrázek 52 Mandaly 3; práce žáka 3.třídy; viz obr.51

Obrázek 53 Květinová mandala z čajových pytlíků; skupinová práce 2. a 3.třídy; Téma: mandaly; výtvarný úkol: vzpomeň si na ptáky s křížítkem a zkus najít způsob, jak vytvořit mandalu z čajových pytlíků, nezapomeň na různé promíchání barev.

Obrázek 54 Kůň 1; práce žáka 2.třídy; Téma: návštěva zvířecí pohody Bzová; Výtvarný úkol: Vzpomeň si na koně, které si viděl na výletě. Vyber si jednoho, kterého si vyrobíš na blížící se dostihy.

Obrázek 55 Kůň 2; práce žáka 1.třídy; Téma a výtvarný úkol: viz. obr. č.56

Obrázek 57 práce žáků 2. a 3.třídy; Téma: čtvero ročních dob; Výtvarný úkol: Vyber si oblíbenou věc nebo oblíbenou činnost, kterou v daném období máš rád.

Obrázek 56 práce žáka 1.třídy; Téma: podzimní zahrada; Výtvarný úkol: Vybav si znaky podzimu. Zkus je přenést na papír.

Obrázek 58 práce žáka 1.třídy; Téma a výtvarný úkol: viz. obr. 58

Obrázek 59 práce žáka 1.třídy; Téma: Strom podzimu přecházející ve strom zimy.; Výtvarný úkol: Představ si, jak by vypadal strom, který je jednou částí v období zimy a druhou částí v období podzimu.

Obrázek 60 Práce žáka 1.třídy; Téma: Zimní strom; Výtvarný úkol: Najdi způsob, jak vytvořit strom v zimním období pomocí tvé ruky.

Obrázek 62 práce žáka 1.třídy; Téma: Krmítko; Výtvarný úkol: Uspořádej dřevěné špachtle tak, abys vytvořil krmítko pro ptáčky.

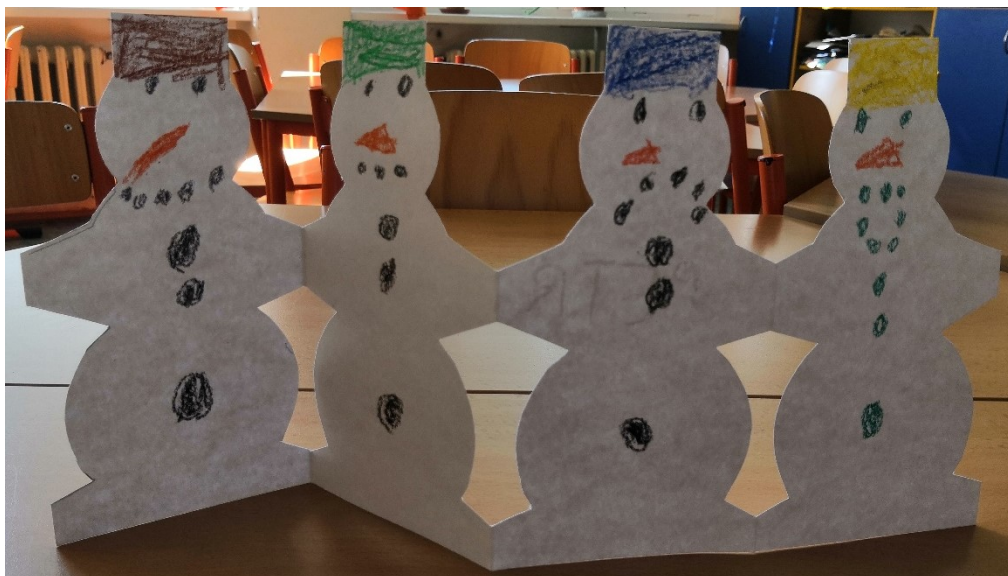
Obrázek 61 práce žáků 2.třídy; Téma: Sněhové vločky; Výtvarný úkol: Pomocí nůžek vytvoř tvar zimní vločky. Poté ji zkus ozdobit.

Obrázek 64práce žáků 2. a 3.třídy; Téma: 3D lední medvědi na severním pólu; Výtvarný úkol: Najdi tvary těla a hlavy medvěda, poté je slož tak, aby vytvořily 3D efekt.

Obrázek 63 práce žáků 1.třídy; Téma: Tučňáci z osmiček; Výtvarný úkol: Vytvoř pomocí čísla osm tučňáka a ledu.

Obrázek 65 Práce žáků 1.třídy; Téma: Průvod sněhuláků; Výtvarný úkol: Všimni si, jak pomocí skládání papíru dokážeme vytvořit průvod sněhuláků. Zkus přijít na způsob, jak takovýto průvod vytvořit.

Obrázek 66 Práce žáků 3.třídy; Téma: Sněhulák ze zimní mandaly; Výtvarný úkol: Uspořádej obrázce z mandaly tak, aby vznikl sněhulák. Nezapomeň na typické znaky, které každý sněhulák má mít.

Obrázek 67 Práce žáků 2.třídy; Vánoční kapři; Výtvarný úkol: Vybav si, jak vypadá kapr v rybníce. Zkus vytvořit svého kapra, kterého bys chtěl v rybníku potkat.

Obrázek 68 práce žáků 1.třídy; Téma: Mikuláš, Čert a Anděl; Výtvarný úkol: Procvičuj úchop ruky během vybarvování, poté trénuj techniku stříhání nůžkami. Vymysli, jak se dá vystřížená část dále použít ve výtvarné činnosti.

Obrázek 69 Práce žáka 3.třídy; Téma: Hrajeme si s abecedou; Výtvarný úkol: pomocí svého jména vytvoř obrazec z tvých písmen ze jména.

Obrázek 70 Práce žáka 1.třídy; Téma: hrajeme si s abecedou; Výtvarný úkol: viz. obr. 70

Inspiraci většinou hledám na internetových stránkách: www.pinterest.cz; www.krokotak.com nebo na facebook u blogerky paper magic. Dále si předáváme své nápady s kolegyněmi nebo využíváme dostupnou literaturu, které je určená výtvarným technikám.

7 Porovnání naše ŠVP s ŠVP z jiných škol

Porovnávala jsem 6 školních vzdělávacích programů školních družin, kdy 2 jsou ze základních škol Hořovice, tedy 1. základní škola Hořovice a 2. základní škola Hořovice. Dále ŠVP pro školní družinu při ZŠ a MŠ Liběchov, základní škola Hustopeče (okres Břeclav), základní škola Říčany a základní škola Sluníčko – Montessori Brno. Zaměřila jsem se na zpracování obsahu vzdělávání.

Školní družina při 1. základní škole Hořovice a školní družina při 2. základní škole Hořovice mají školní vzdělávací program pro školní družiny velice podobný. Je v něm vidět, že školy se zpracováním tohoto dokumentu spolupracovaly.

Najdete zde pět tematických okruhů:

- **Místo, kde žijeme**
- **Lidé kolem nás**
- **Lidé a čas**
- **Rozmanitost přírody**
- **Člověk a jeho zdraví**

Tematické okruhy mají prolínat ještě průřezová témata:

- **Osobnostní a sociální výchova** – smyslem je pomáhat žákům orientovat se v možnostech trávení volného času, upevňovat a zvyšovat žákovo sebevědomí, rozlišovat co je správné a co je špatné a respektovat ostatní
- **Výchova demokratického občana** – vytvořit vztah k místu, kde žijeme; vztah k rodině, ke spolužákům a k dospělým; respektovat základní lidská práva, ale i povinnosti; uvědomit si odpovědnost za všechny své činy
- **Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech** – návštěva kulturních zařízení – muzeum, knihovna; poznávání jiných kultur života z cizích zemí a jejich jazyky a školství
- **Multikulturní výchova** – pomoci k pochopení vlastní identity neboli být sám sebou; vytvářet kladné postoje, toleranci a respekt k odlišným sociokulturním skupinám; osvojení a pochopení určitých pojmů, např.: kultura, identita, diskriminace...
- **Enviromentální výchova** – rozvíjí vnímání života jako nejvyšší hodnoty, ohleduplné chování k přírodě, ochranu přírody, kladný vztah k ní; sleduje proměny přírody a ročního období; poznávání přírodního materiálu a jeho využití

- **Mediální výchova** – naučit se využívat média jako zdroj informací, zábavy i naplnění volné času; vybrat si z nabídky, utvořit si vlastní názor na ni a odlišit kvalitní od nekvalitního; hlavně nepodléhat vlivům reklamy

Ve školní družině při 1. základní škole Hořovice využíváme tyto tematické celky a průřezová témata do ročního plánu (ukázka v příloze), který všechny vychovatelky tvoříme v přípravném týdnu (konec srpna) společně. Domlouváme společné akce, o kterých už víme. Během roku upravujeme a doplňujeme podle potřeb a přesouváme na jiné datum akce tak, aby nám vše vyhovovalo. Společné akce se poté zapisují do bakalářů (plán akcí), kde si akce můžou prohlédnout i rodiče a ostatní pedagogové.

Výtvarná činnost jako taková, není v těchto bodech jmenovaná. Tematické okruhy a průřezová témata však dávají vychovatelům volnou ruku k tvorbě různých výtvarných činností ve všech směrech. Vychovatel má tedy velkou škálu možností, jak výtvarnou činnost do praxe zařadit. Já osobně jsem s tímto školním vzdělávacím programem spokojená.

Školní družina při ZŠ a MŠ Liběchov má tento dokument zpracován podobně jako dvě předchozí s několika výjimkami. Pod pojmy tematické okruhy průřezových témat má:

- **1. Osobní a sociální výchova**
- **2. Výchova demokratického občana**
- **3. Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech**
- **4. Multikulturní výchova**
- **5. Enviromentální výchova**
- **6. Mediální výchova**

Dále mají rozpracované tematické celky, kde na každý měsíc mají rozplánované tematické okruhy průřezových témat s určitou tematikou, např.:

- **Měsíc září – téma: začíná školní rok**
  - 1. poznáváme nové kamarády – seznámení dětí s prostředím školní družiny; seznámení s bezpečností a s řádem školní družiny; vést děti k uklízení věcí, které použily ke hře
  - 2.umíme se chovat a chránit si své zdraví – pravidla slušného chování, tolerance; učíme se pozornosti; bezpečnost při přechodech po budově, při hře

- 3. známe bezpečnou cestu do školy – bezpečnost na hřišti i v družině; bezpečnost při příchodu a odchodu ze školy; procházky po okolí školy; jak mám přecházet přes přechod
- 4. máme vyzdobenou třídu – vyrábíme z přírodnin; malujeme podzimní motivy, zdobíme nástěnky; výroba podzimních zápichů
- 5. tradice v našem kraji – státní svátek sv. Václav (o českém patronu); drakiáda (výroba papírových draků); soutěž o nejdéle létajícího draka; povídání o historii (Staré pověsti české – praotec Čech); procházka na Liběchovský kostelíček

Takto zpracovaný školní vzdělávací program není také vůbec špatný. Již jsem ho předložila vedoucí vychovatelce, která souhlasila, že při dalším přepracování školního vzdělávacího programu školní družiny využijeme některá zpracování.

Školní družina při základní škole Říčany má pojaté vzdělávací a výchovné oblasti takto:

- **Člověk a jeho svět** – zahrnuje osobnostní a sociální výchovu; občanskou výchovu...
- **Člověk a jeho zdraví** – poznávání sebe sama, zdravotní prevence, rozvoj pohybových schopností a dovedností ...
- **Člověk a příroda** – zahrnuje enviromentální výchovu...
- **Člověk a svět, práce a umění** – zahrnuje tvořivost, práce podle návodu, výtvarné techniky, prožitky, seberealizaci, besedy, exkurze, návštěva divadla, kina...
- **Člověk a svět informací** – zahrnuje mediální výchovu, využití informací z médií...

Tyto oblasti se poté prolínají činnostmi školní družiny a jsou řazeny do čtyř bloků:

1. **Blok – podzim (září, říjen, listopad)**
2. **Blok – zima (prosinec, leden, únor)**
3. **Blok – jaro (březen, dub, květen)**
4. **Blok – léto (červen)**

Bloky jsou dále popsány činnostmi, které v daném období s dětmi dělají. V tomto vzdělávacím programu pro školní družinu jsem poprvé našla zmínku o výtvarné činnosti tak, aby byla v takové míře zahrnuta do ŠVP. Výtvarná činnost je zahrnuta ve čtyřech blocích, které jsou zmíněné výše.

Školní družina při základní škole Hustopeče má školní vzdělávací program zpracovaný, pro mě, ne moc dobře. Špatně jsem se v jejích informacích orientovala a nenašla v něm posloupnost.

Výchovně vzdělávací strategie vedoucí k naplňování klíčových kompetencí v družině:

- **Kompetence k učení**
- **Kompetence k řešení problémů**
- **Kompetence komunikativní**
- **Kompetence sociální a personální**
- **Kompetence občanské a činností**
- **Kompetence pracovní a trávení volného času**

K naplňování těchto kompetencí jsou využívány tyto výchovně vzdělávací strategie: hry, soutěže, odpočinková činnost, plavání, kresba, dramatizace...

Činnosti školní družiny prolíná především průřezové téma osobní a sociální výchova a její tematické okruhy:

- **Komunikace**
- **Mezilidské vztahy**
- **Poznávání žáků**
- **Kreativita**
- **Kooperace a kompetence**
- **Hodnoty, postoje a praktická etika**

Jak jsem se již zmiňovala, tento školní vzdělávací program pro mě není dobře zpracovaný a pracovalo by se mi s ním velmi špatně.

Jako poslední školní vzdělávací program pro školní družinu jsem si našla úplně odlišný způsob myšlení v oblasti vzdělávání. Je to školní vzdělávací program školní družiny Montessori Brno. Mají samozřejmě odlišnou filozofii:

- **Dítě je tvůrcem sebe sama** – dítě se samo rozhodne, jak se bude rozvíjet a jestli se zapojí do aktivit, dále si samo určí, jaké podněty ho budou utvářet a jaké naopak ne
- **Pomoz mi, abych to dokázalo samo** – pedagog neodstraňuje z cesty překážky, ale dítě si musí samo poradit, jak překážku zdolat pomocí jen svých sil
- **Ruka je nástrojem ducha** – učení spojují s tělesnými a duševními aktivitami

- **Respektování senzitivních období** – doba, kdy je dítě velmi citlivé
- **Svobodná volba práce** – dítě samo rozhoduje o tom, co bude dělat, jak dlouho bude pracovat a s kým bude pracovat; aby docházelo k seberealizaci, tak samozřejmě dochází k omezením ze strany pedagoga většinou vhodnější a zábavnější činností
- **Připravené prostředí** – pedagog uspořádá pomůcky tak, aby dítě mohlo pracovat samostatně bez vnější pomoci
- **Polarizace pozornosti** – dítě je schopné soustředit se na práci, která ho zaujme, dlouhodobě

Tento vzdělávací program není rozhodně špatnou filozofií, ale na klasické škole, jako pracuji já, by bylo obtížné tuto filozofii prosadit. Myšlenka je ale hezká a jsem ráda, že jsou zde školy, které tuto myšlenku od Marie Montessori převzaly a dokáží jí aplikovat v praxi.

Celkově jsem došla k závěru, že většina školních družin má podobně zpracovaný školní vzdělávací program. Mají tam tematické okruhy, které se prolínají s průřezovými tématy. Některé mají zpracované i celky na celý rok již ve školním vzdělávacím programu, tudíž jsem pochopila, že nepotřebují mít tolik propracovaný roční plán, jako na naší škole. Osobně mi tvorba ročního plánu vyhovuje, protože může být každý rok jiný. Dá se tvořit i s dětmi. Z vlastní zkušenosti můžu doporučit na konci školního roku zahrnout do hrubé přípravy plánu na další školní rok i žáky. Ideální doba v naší školní družině je tehdy, když končím první rok s prvňáky, které mám následující školní rok přihlášené. Žáci si sami řeknou, co by je bavilo a chtěli by dělat. Co se týče zmínky o výtvarné činnosti, která probíhá během školního roku, byla velmi nepatrná. Jak jsem se již zmínila, líbilo se mi zapracování výtvarných činností ve školním vzdělávacím programu školní družiny v Říčanech. Jiná zmínka přímo a výtvarné činnosti se nevyskytla.

8 Dotazník

Dotazník vyplňovaly čtyři kolegyně. Jedná se o kmenové zaměstnankyně školní družiny, já a jedna kolegyně, která u nás pracovala minulý školní rok. Tento školní rok vypomáhá jako spolehlivý zástup při nemocích či jiných absencích, a navíc již třetím rokem zastává nelehkou pozici asistenta pedagoga.

První otázky dotazníku se věnují osobám, kterých jsem se tázala. Zjišťují jejich věk, praxi, zda jsou spokojené v zaměstnání a jejich vzdělání. Další část se věnuje výtvarné činnosti, kde odpovídají na trávení svého volného času a jestli ho využívají i k výtvarné činnosti. Dále se otázky zaměřují na jejich práci ve školní družině a výtvarnou činnost, na jejich přípravu, motivaci a hodnocení výtvarné činnosti. V poslední řadě otázek se cílím na portfolio a názor na něj, dále na přístup kolegyň k výtvarné činnosti a jeho případnou po vyplnění dotazníku.

Dotazníkem jsem chtěla zjistit, jak se kolegyně dívají na výtvarnou činnost ve školní družině a jejich priority v činnostech. Jaké jsou jejich názory, které se liší v délce praxe v zaměstnání a zda jsou schopné přijmout změny, které by vedly k více zařazení výtvarné činnosti do hlavní práce ve školní družině a přijmout změny v přístupu k práci.

Souhrn odpovědí:

Délka praxe vychovatelek se na zdejší škole diametrálně liší. Služebně nejmladší je kolegyně pracující zde pouhé dva roky. Další má sedmnáctiletou praxi ve školství, ale zde vykovává tuto činnost zatím dva roky. Poslední dvě kolegyně disponují dlouholetou praxí - kolem 40 let. Na naší škole vykonávají své povolání již 36 let a 28 let.

Všechny vychovatelky ve zdejší školní družině jsou plně kvalifikované. Všechny máme dokončené minimálně středoškolské vzdělání s maturitou. Většina vychovatelek úspěšně absolvovala střední pedagogickou školu. Další se můžou pyšnit alespoň gymnáziem či pedagogickým minimem. Jedna kolegyně dokonce vystudovala VOŠ, a další dokončuje VŠ.

Co se pracovního prostředí týče, jedna polovina tedy 3 z 6 dotázaných mají drobné výtky. Vadí jim zejména, že některé třídy školní družiny jsou společné s prvními třídami. Tím jim chybí dostatečný prostor pro svou realizaci, také postrádáme místo pro společnou práci (velká herna, čítárna). Druhá polovina tedy 3 z 6 dotázaných nejsou spokojené s pracovním prostředím. Především s uspořádáním tříd ve druhém patře. - společné prostory

si dělí s prvními třídami. Také by bylo záhodno pořídit kvalitnější techniku a rozšířit výběr vhodných hracích prvků na prostorné školní zahradě i ve třídě.

Další zápor vidí kolegyně dle odpovědí v dotazníku v novém systému vyzvedávání dětí pomocí čipů. Vychovatelky si stěžují si na nekvalitní techniku a nefunkční internet, který je často přetížený a bohužel vypadává i v době, kdy se systém nejvíce zatížen. Tento problém uvedla většině vychovatelek. Já osobně tento systém považuji spíše za přínosný. Sice souhlasím s tvrzením častého výpadku internetu, ale toto leží především na tabletech, které byly pořízeny nově na začátku současného školního roku. Z důvodu probíhající přestavby přilehlé budovy gymnáziu nám internet vypadává častěji, protože s gymnáziem sdílíme společnou wifi. Tento problém vedení školy řeší a již připravuje nový server využívaný pouze naší školou. Bohužel se bude muset počkat na blížící se dokončení náročné přestavby na gymnáziu.

Názor, že máme nekvalitní techniku, musím negovat. Vedení školy zakoupilo zcela nové funkční tablety, všechny třídy vyjma jedné mají k dispozici notebooky nebo stolní počítače, na nichž běží relativně rychlý internet nepřetržitě díky přenosu wifi přes kabel. Pokud zrovna nefunguje tablet, máme se dle pokynů vedení připojit na jiný přístroj, jenž je k dispozici. Zápor v podobě nefunkční techniky může být podle mého názoru způsoben zejména negativním přístupem některých kolegyň ke změnám.

V neposlední řadě se vyskytovaly záporné reakce na časté přesuny žáků na zájmové kroužky v době hlavní činnosti školní družiny. Důsledkem tohoto vychovatelky postrádají dostatek času na kvalitní práci s dětmi. Dříve jsme trávily s dětmi venku denně přibližně 90 minut. Dnes jsme rády, když stihneme alespoň 60 minut. Ať je to z důvodu kroužků nebo povinných dohledů ve školní jídelně.

Proběhla i zmínka o vztazích na pracovišti, které se rozhodně nedají označit za kolegiální a vstřícné. Hlavně k nově příchozím. Dále se některé zmiňují i o přístupu vedení školy k výše uvedeným problémům.

Myslíme si, že řešení problémů by bylo efektivnější při dodržení následujícího: Vstřícnější komunikace mezi sebou, ostatními kolegy (učiteli) a vedením školy, které by mělo více naslouchat. Další z možných řešení by mohla být práce na sobě sama, snažit se změnit k lepšího svoje chování a způsob jednání s ostatními. Podle některých kolegyň ale v tomto složení kolektivu toto řešení není bohužel možné. Zbylé kolegyně se k možnému řešení nevyjádřily. I k tomuto by bylo velkým plusem jednání vedení, co by jasným

způsobem dalo najevo, že všechny kolegyně bez rozdílu praxe mají stejná práva i povinnosti. Což by mělo být samozřejmě, ale bohužel v momentálním stadiu tomu tak není.

Co se rozdělení času jednotlivých aktivit ve školní družině týče, většinou preferujeme vycházky (tělesnou výchovu) a výtvarnou výchovu. Zbylé výchovy jako hudební a dramatická se využívají méně.

Ve volném čase se vychovatelky věnují ruční práci a pracovním činnostem, čtou knihy, občas zpívají. Jedna kolegyně působí v loutkovém divadle. Bohužel se objevila i odpověď, že nemají volný čas.

Postoj k výtvarné činnosti zastávají všechny kladný. Považují ji za důležitou činnost pro rozvoj kreativity, fantazie, jemné motoriky. Výtvarná výchova také pomáhá vyjádřit svůj názor jinak než klasicky pomocí slov. Též má své zastoupení v terapeutických oblastech. Děti výtvarná činnost velmi baví. Je to jejich přirozená potřeba tvořit.

Kolegyně s letitou praxí si dělají přípravy jen tehdy, pokud se jedná o činnost složitější nebo se chystají něco zavést poprvé. Tehdy přípravy připravují. Chtějí dopředu zjistit časovou

náročnost práce, technickou náročnost pro děti, a v neposlední řadě dětem předvést názornou ukázkou možného výsledku práce.

Zapojit zcela všechny děti do práce bývá leckdy obtížné. Až na výjimky se ale snažíme do práce zapojit všechny děti, které se momentálně nachází ve třídě. Je pravda, že někdy je to náročnější z důvodu zájmových kroužků dětí, nebo jejich logicky časově nesourodých odchodů domů. Některé kolegyně rády zavádějí skupinovou práci s výchovným cílem tolerance a spolupráce. U některých kolegyň děti spolupracovat často nemusí. Jedna z kolegyň dokonce nezapojuje celou třídu vůbec. Preferuji zapojení všech žáků. Pak nemusím po dokončení práce řešit následující problém: Stávalo se mi velmi často, že žák, jenž práci nechtěl dělat, si to rozmyslel po zhlédnutí dokončeného výrobku, a chtěl si ho vytvořit také. Bohužel kvůli nastalému nedostatku času se práce již nedala stihnout.

Hodnotit práci se všechny vychovatelky snaží zejména chválou, jak během práce, tak po jejím dokončení. Některé dělají i skupinové hodnocení, pokud na to zbyde čas. Práci vystavují na nástěnkách, nebo si ji děti mohou vzít i domů.

Některé kolegyně mi vůbec nenapsaly, jaký je jejich názor na tvorbu portfolia. Jedna ho v minulosti využívala, ale neosvědčilo se, proto pracuje s dětmi bez něj. Zbylé kolegyně

portfolia zavedená mají a jsou s nimi velmi spokojené. Pomáhají jim porovnávat rozvoj dítěte, zejména rodiče informuje o čínorodé tvorbě jejich dítěte. Osobně hodnotím portfolia velmi kladně. Je na nich zřetelně vidět, jak se dítě rozvíjí, co mu jde, či nejde, co ho baví. Pro mě bylo důležité vytyčit si dostupné cíle, kterých chci dosáhnout a předat je v jednodušší formě i dětem, aby pak lépe pochopily pádné důvody portfolia. Toto mohla být příčina neosvědčení portfolia u jedné z kolegyně. K zavedení portfolia patří také větší nemalý čas strávený se zakládáním a popisováním obrázků daty tak, jak byly vytvářeny.

Přístup k výtvarné činnosti i přes některé otázky, zůstává u některých kolegyně stejný. Nebudou nic měnit v postoji a přístupu k výtvarné činnosti. U zbylých jsem získala pocit, že budou nahlížet na výtvarnou činnost jinak, chtějí se dále rozvíjet ku prospěchu sebe sama a zejména dětí.

Zpětně hodnotím sepsání dotazníku rozhodně kladně. Jsem velmi ráda, že jsme se s některými kolegyněmi shodly. Zklamalo mě, že leckteré odpovědi odpovídaly skutečně mému předchozímu očekávání. Mrzí mě, že jsem se bohužel nemýlila a určité kolegyně odhadla správně. Jejich přístup, jak ve vztazích, tak k přístupu k výtvarné činnosti, bude stále stejný. Ustrnulý. S absolutním nezájmem o pracovní vztahy. Snad z důvodu jejich blízcího se důchodu nechtějí již nic měnit. Na druhou stranu, nejhladší cesta pro zbylé kolegyně bude přizpůsobit se a přečkat tuto dobu s klidnou hlavou a nenechat se ovlivnit negativním přístupem k možným inovacím.

8.1 Pojetí výtvarné činnosti z pohledu kolegyně

Podle odpovědí v dotazníku mají kolegyně výtvarnou činnost rády. Ale jak jsem se již zmínila, není na výtvarnou činnost moc času. Některé z nich se snaží vyplnit čas po obědě, než se odchází ven, a začnou práci, kterou dodělávají během týdne. Výtvarnou činnost zapojují do programu co nejčastěji, jak je to možné. Některé kolegyně preferují spíše vycházky. Volný čas využívají ke zpěvu a volné činnosti pro děti. A některé kolegyně se to snaží skloubit. Ideální dobou je, když prší. To se vždy něco tvoří. Byla tu i myšlenka ohledně velkého projektu během roku. Bohužel na to není prostor a čas. Povinností okolo přímé výchovné práce je mnoho a času málo.

Možné řešení je v době ranního a odpoledního provozu, kdy času bývá více než při hlavním provozu. Ale i toto řešení má své vady. Prostoru není dostatek. Žáci nestíhají

dokončit práci během ranního či odpoledního provozu a musejí si nedokončený výtvarněkam uložit. Místa je ale málo, proto tohle řešení není u nás ideální. Také máme některé třídy společné s první třídou a ponechání výtvarů na lavicích do druhého dne není možné. Dále je zde problém namíchání oddělení. To znamená, že žáci z více oddělení jsou ve dvou odděleních a pokaždé mohou být v jiném oddělení nebo odchází z odpolední družiny brzy domů.

Řešení z pohledu místa bych viděla přistavením prostor jen pro využívání školní družinou, kde by byla k dispozici místnost pro všechna oddělení, do které by se tyto věci uložily a žáci si je posléze mohli vyzvednout a donést do oddělení, ve kterém práci dokončí. Toto řešení je ale zatím v nedohlednu.

9 Závěr

Výtvarná výchova neboli výtvarná činnost ve školní družině je časově náročná činnost. V této práci jsem se pomocí dotazníku, na který mi odpovídaly kolegyně, dozvěděla potřebné informace, které nám pomohly zlepšit časový harmonogram hlavní činnosti ve školní družině na nový školní rok.

Během zpracování informací jsem musela řešit více problémů. Jeden problém spočíval v tom, že jsme na pracovišti museli řešit mnoho jiných záležitostí než ty, které se týkaly hlavní činnosti školní družiny. Jedná se například služby v jídelně nebo služby na kroužky během času hlavní činnosti školní družiny. Tento problém jsme společně s vychovatelkami vyřešili. Vedoucí vychovatelka jde ze zdravotních důvodů do důchodu, ale chtěla by na pár hodin docházet do družiny. Proto jsme se s vedením školy dohodli, že bude obstarávat služby na kroužky a služby v jídelně. Znatelně nám to ulehčí práci a přinese chybějící čas na hlavní činnost, kterou budeme moci využívat i na výtvarnou činnost a některé náročnější výtvarné techniky, které z časových důvodů dosud nebylo možno zavádět.

Další problém, co se vyskytl, byl z počátku negativní přístup kolegyň k výtvarné činnosti. Během tohoto školního roku jsem však sledovala, jak se ostatní kolegyně po vyplnění mého dotazníku začaly více věnovat výtvarné činnosti. Některé dokonce zavedly i portfolia, která pro ně ze začátku nebyla přínosná, ale spíše byla zátěží pro jejich čas. Spolu se zavedením portfolia jsem sledovala, jak i ostatní oddělení, a hlavně děti v nich, začaly mít větší zájem o výtvarnou činnost. Děti si více kreslily ve volném čase. Měly mnohem více zájmu o vlastní tvorbu a tvořily krásné 3D modely, například: hrady, domy, postavičky z PC her; ale i různé plánky, podle nichž hledaly poklad na pozemku školy. Přičemž bylo důležité poskytnout dětem potřebné pomůcky a materiál. Je pravdou, že občas docházelo k plýtvání materiálem. Každá změna však vyžaduje dostatek trpělivosti a kladný přístup.

Bohužel i nadále máme mezi sebou kolegyně, které svůj přístup k výtvarné činnosti nezměnily. Já jen doufám, že časem svůj přístup změní a budou děti k výtvarné činnosti více motivovat.

Soubor výtvarných technik zmíněných v této bakalářské práci, jsem sestavila spolu s kolegyněmi, které se připojily ke snaze změnit přístup vychovatelek k výtvarné činnosti. Techniky jsou prověřené a mohou je jen doporučit ostatním kolegům či kolegyním, kteří by hledali inspiraci pro výtvarné činnosti.

V neposlední řadě bych chtěla zmínit pozitivní přístup vedení školy. Dopomohlo nám ke změnám a trůfám si říci, že v budoucnu budeme pořádat i exkurze do hlavního města Praha, kde navštívíme s dětmi galerie a muzea, jako školní družina, nikoliv jako klasická třída 1.stupně.

S výsledkem výzkumu jsem spokojená. Vždy jsme se dohodli na určité alternativě. Kdo se chtěl přidat, přidal se. Ohlasy na změny byly kladné a byla jsem velice ráda za další nápady, které pomohly k inovativnímu přístupu výtvarné činnosti na mém pracovišti.

10 Seznam použitých informačních zdrojů

BENDL, Stanislav a KOLEKTIV. Vychovatelství učebnice teoretických základů oboru. Praha: Grada Publishing, 2015, ISBN 978-80-247-9763-2 (ePub)

CIKÁNOVÁ, K., FULKOVÁ, M., HAZUKOVÁ, H., ROESELVÁ, V., SLAVÍK, J., ŠAMŠULA, P. Výtvarná výchova a její teorie. Praha: SVI PedF UK, 1998, ISBN 80-86039-70-6

HÁJEK, Bedřich, PÁVKOVÁ, Jiřina a KOLEKTIV. Školní družina. Praha: Portál, 2003, ISBN 80-7178-751-5

HAZUKOVÁ, Helena a ŠAMŠULA, Pavel. Didaktika výtvarné výchovy I. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2005, 129 s. ISBN 80-7290-237-7.

HAZUKOVÁ, Helena. Příprava učitele na rozhodování ve výtvarné výchově II. Praha: Pedagogická fakulta UK, 1995.

HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4.

KALHOUST, Z., Obst, O. Školní didaktika. Praha: Portál, 2002

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. Bílá kniha. Národní program rozvoje vzdělávání v České republice. Vyd. Ústav pro informace ve vzdělávání nakladatelství Tauris 2001. ISBN 80-211-0372-8

PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří. Pedagogický slovník. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013, 395 s. ISBN 978-80-262-0403-9.

ROESELVÁ, Věra. Linie, barva a tvar ve výtvarné výchově. Praha: Sarah, c2004. ISBN 80-902267-5-2.

ROESELVÁ, Věra. Námět ve výtvarné výchově. Upr. vyd. Praha: Sarah, 1995. ISBN 80-902267-4-4.

ROESELVÁ, Věra. Řady a projekty ve výtvarné výchově. Praha: Sarah, c1997. ISBN 80-902267-2-8.

RVP – 1. základní školy Hořovice

SLAVÍKOVÁ, Vladimíra, SLAVÍK, Jan a ELIÁŠOVÁ, Sylva. Dívej se, tvoř a povídej!: artefiletika pro předškoláky a mladší školáky. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 194 s. ISBN 978-80-7367-322-2.

SLAVÍK, Jan. Hodnocení v současné škole: východiska a nové metody pro praxi. Vyd. 1. Praha: Portál, 1999, 190 s. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-262-9.

ŠVP ŠD – 1. základní školy Hořovice

ŠVP ŠD – 2. základní školy Hořovice

ŠVP ŠD – ZŠ Hustopeče

ŠVP ŠD – ZŠ a MŠ Liběchov

ŠVP ŠD – Montessori Brno

ŠVP ŠD – ZŠ Říčany

VANČÁT, Jaroslav. Poznávací a komunikační obsah výtvarné výchovy v kurikulárních dokumentech. Praha: Sdružení MAC, 2003. ISBN 80-86015-90-4.

www.facebook.com/papermagicreny/

<http://krokotak.com/>

www.msmt.cz/mladez/skolnidruziny?highlightWords=%C5%A1koln%C3%AD+dru%C5%BEina

www.pinterest.cz

11 Seznam příloh

11.1 Dotazník – odpovědi

1.Kolik let pracujete ve školství?

Č.1. 7 let pracuji jako vychovatelka ve školní družině a současně 6 let jako asistent pedagoga.

Č.2. 40 let.

Č.3. 2 roky a 6 měsíců plus zhruba rok mimoškolní pedagogické činnosti

Č.4. 2.rok

Č.5. 39 let

Č.6. 17 let

2.Kolik let pracujete ve školní družině při 1.základní škole Hořovice?

Č.1. 7 let

Č.2. 28 let.

Č.3. 1 rok a 6 měsíců jako zástup

Č.4. 2.rok

Č.5. 36 let

Č.6. 2 roky

3.Jaké máte vzdělání?

Č.1. SPGŠ Beroun obor lyceum zaměřený na tělesnou výchovu. Momentálně dokončuji tříleté studium na vysoké škole obor vychovatelství.

Č.2. Gymnázium a Střední pedagogickou školu.

Č.3. SŠ

Č.4. PSGŠ Beroun, OA Dr. E. Beneše Praha, VŠE – vysoká škola ekonomická Praha

Č.5. stredoškolské

Č.6. VOŠ

4. Jste spokojená/nespokojená s pracovním prostředím? Pokud ne, zkuste rozvést dané nespokojenosti a jejich možné řešení.

Č.1. Pokud se jedná o vybavení tříd školní družiny, tak jsem vcelku spokojená. Jinak jsem nespokojená se společnými třídami s 1.ročníkem a s chováním některých kolegyň, které rozvrací dobré vztahy. Řešení vidím v lepším přístupu od vedení školy, které k naší práci a vztahy v ní přistupuje velice laxně. Dalším řešením je přístavba nových prostor jen pro učitelky prvního stupně, který jsou s námi v prostorách školní družiny z důvodu lepšího přizpůsobení žáků po příchodu z mateřské školy.

Č.2. S pracovním prostředím, co se týče škola, třída, vybavení, jsem celkem spokojená. S ostatním jako režim práce, čas na práci bez věčného rušení jinými aktivitami, věcmi, které nám berou čas na klidnou práci s dětmi, jsem spíše nespokojena. Řešení vidím v lepší komunikaci s učiteli, vedením školy a snahou pochopit naše problémy.

Č.3. Celkem spokojená, pokud se jedná o třídu ŠD. ŠD – každé oddělení by mělo mít svojí vlastní třídu + společná herna + čítárna (kde by se daly dělat různé aktivity) => rozšířit prostory, které by byly jen ŠD. VZTAHY – spokojena moc nejsem, nejsou kolegiální a vstřícné (samozřejmě až na tebe, milá kolegyňko).

Možné řešení - práce na sobě sama – snažit se změnit svoje chování a způsob jednání (což je nemožné)

Č.4. Jsem spíše nespokojená. Málo hracích prvků na školní zahradě. Malá možnost jít s dětmi do tělocvičny, když prší. TŘÍDA ŠD – běžná školní třída s lavicemi, nemožnost si upravit prostor dle potřeby, malá hrací plocha. Malý kabinet, nedostatek prostoru pro přípravu. Bez PC, notebooku, telefonu (volám často ze soukromého čísla, kam mi rodiče pak volají), kamery. Nefunkčnost čipového systému.

Č.5. Třídy ŠD jsou nevýhodně umístěny ve 2. patře budovy. Minimální až problematický kontakt s rodiči kvůli nekvalitní technice.

Č.6. Převážně ano. V čem ne: málo času pro kvalitnější práci s žáky (časté přesuny a odhody žáků), anonymita rodičů = malá možnost kontaktu s rodiči, špatně větratelné nezdravé prostory.

5. Seřad'te výchovy tak, jak je v praxi využíváte nejvíce: (HV; TV – vycházky, cvičení; DV; VV)

Č.1. 1. – TV; 2 – VV; 3. – HV; 4. – DV

Č.2. 1. – TV; 2. – VV; 3. – DV; 4. – HV

Č.3. 1. – TV; 2 - VV (tyto dvě výchovy se dělí o 1.místo); 3. – DV; 4. – HV

Č.4. 1. – TV; 2. – VV; 3. – HV; 4. – DV

Č.5. 1. – vycházky; 2.- HV; 3. – TV; 4. – VV

Č.6. 1. – TV; 2. – VV; 3. – DV; 4. – HV

6.Tvoříte ve svém volném čase a v jaké výchovné činnosti?

Č.1. Ráda maluji. V poslední době chodím malovat pohádkové postavy do dětských pokojíčků. Ráda čtu knížky a různé časopisy, některé dále využívám v činnosti školní družiny. Dále ráda cvičím. Pokud mi čas dovolí, tak chodím pravidelně dvakrát do týdne. Cviky dále využívám při hlavní činnosti na školní zahradě.

Č.2. Tvořím – ruční práce, pracovní činnosti.

Č.3. Snažím se. Kreslím, vyrábím vánoční vizitky, dekorace nebo jen tak pro radost (vyšívání, batikování,...). Věnuji se loutkovému divadlu.

Č.4. Ano ve VV, občas HV, aktivně vedu děti v Sokole - TV

Č.5. ruční práce, četba

Č.6. nemám volný čas

7.Jaký máte postoj k výtvarné činnosti a proč?

Č.1. Kladný. Dětem pomáhá v rozvoji jemné motoriky a v úchopu tužky. Také jim umožňuje rozvíjet fantazii. Ze zadání může každému vzniknout něco jiného. To je na výtvarné činnosti pro mě to příjemné.

Č.2. Kladný, možnost dětí vyjádřit samostatně svůj názor, nápad, fantazie a kreativity.

Č.3. Kladný. Ráda s dětmi zkouším jakékoliv výtvarné techniky či jejich kombinace. Obohacuje to nejen mě, ale i dětem se rozšiřují obzory.

Č.4. Postoj kladný – baví mě tvořit, rozvíjet kreativitu, míchat barvy. Líbí se mi výtvarné umění (ale ne novodobé, spíše klasické) i architektura. Zajímá mě historie výtvarného umění. Preferuji v tvorbě užité umění.

Č.5. Důležitá činnost pro rozvoj fantazie, představivosti, pečlivosti a jemné motoriky

Č.6. Kladný, důležitá součást práce s dětmi, pro rozvoj a sebevyjádření, terapeutický rozměr, rozvoj manuální zručnosti. Všeobecně u dětí oblíbené, děti mají přirozenou tvorbu tvořit.

8. Děláte si přípravu k výtvarné činnosti s dětmi? Proč?

Č.1. Ano dělám. Pokud je na to čas a prostor. Když není čas, sáhnu po něčem, co už mám vyzkoušené. A proč? Protože při přípravě zjistím náročnost a dobu, po kterou se bude s dětmi vyrábět. Také se může objevit další nápad na vylepšení dané činnosti.

Č.2. Pokud se jedná o složitější věci, tak ano, když děti vidí hotovou práci, lépe pochopí zadání, navede je na cestu, kterou by se měly při tvoření ubírat.

Č.3. Ano, z důvodu vyzkoušení výtvarných technik, které jsou dané nebo vlastní kombinace – přípravou zjistím časovou náročnost, schopnost dětem vysvětlit postup a použití potřebných pomůcek, pro inspiraci.

Č.4. Ano – proč? Abych měla představu o časové náročnosti výtvarné činnosti, eventuálně technické náročnosti pro děti. Abych dětem mohla ukázat výsledek i jednotlivé fáze pracovního postupu.

Č.5. Hledám vhodné prostředky podle náročnosti pro daný věk dětí.

Č.6. Ano pokud dělám činnost poprvé. Lepší výsledek práce.

9. Zapojujete do výtvarné činnosti všechny děti ve třídě? Uved'te důvod v obou případech.

Č.1. Pokud je čas tak zapojuji všechny děti, které mám ve třídě. Jinak mají na výběr, jestli se chtějí přidat k již rozdělané práci. Stává se, že když práci dokončíme a máme v plánu další jinou činnost, chtějí si udělat práci, která je již dokončená, taky.

Č.2. Snažím se zapojit všechny děti, aby se všechny dovedly soustředit na danou práci. Výjimečně některé děti mohou dělat práci jinou. Ráda používám práci ve skupinách.

Č.3. Ano (jen v ojedinělých případech ne => např.: dítě má horečku, není mu dobře; má ADHD a zrovna nemá dobrý den „nechávám mu volnou – hravou dobu“). Společná práce na jednom velkém obrázku, výzdoba tříd ŠD a celého prostoru ŠD.

Č.4. Ano, i když vyloženě žádné dítě nenutím, pokud nechce. V praxi není moc prostoru pak dohlížet na ostatní, kteří nepracují (zlobí), a zároveň pomáhat dětem při výtvarné činnosti. Na druhou stranu, pokud jsou ve třídě podstatné věkové rozdíly u dětí ve schopnostech, pak

preferují skupinovou práci, kde lze starším dětem zadat i náročnější práci, na kterou mladší děti nestačí.

Č.5. Ne. Starší děti si hledají činnost podle svého zájmu.

Č.6. Usiluji o to výběrem vhodných témat, času a motivací. Děti k práci nenutím, je vždy dobrovolná. Vzhledem k provozu ŠD není možné vždy zapojit všechny (odchody domů, na zájmové kroužky).

10. Jak práci po dokončení hodnotíte?

Č.1. Hodnotím již během práce dětí. Chválím je, když vymyslí něco svého do zadaného úkolu nebo když mě něco osloví či zaujme ukazují danou práci ostatním dětem i během práce. Všechny hotové práce se snažím vystavovat ve třídě, popřípadě na chodbu školní družiny. Práce po uplynulé době zakládám do portfólií dětí. Během zbylého času tvoříme skupinový kruh, ve kterém žáci mohou ukázat své práce ostatním a povíme mu něco pozitivního k jeho práci, aby je to vedlo k další motivaci.

Č.2. Většinou hodnotíme s dětmi společně, řekneme si klady i zápory práce, vyzdvihneme ty nejlepší, ale pochválím všechny, kteří pracovali a snažili se o co nejlepší výsledek. Někdy si mohou děti odnést práci domů, jindy uděláme výstavku na chodbě nebo ve třídě.

Č.3. Už v průběhu práce chválím, ukazují ostatním. Vystavím práce po třídě jako dekoraci či výzdobu, aby třída byla útulnější a příjemnější pro děti. Uspořádám výstavu (na dané téma) i s vernisáží.

Č.4. Nehodnotím špatně, pokud vím, že se dotyčný snažil – vždy se dá najít něco pěkného. Pokud to však dotyčný vyloženě odflákl a je mu to jedno, pak mu to rozhodně nepochválím. Snažím se obecně o pozitivní hodnocení a vystavuji všechny práce.

Č.5. Chválím všechny. Vystavuji na nástěnkách.

Č.6. Pochvalou, doporučením, využíváme sebehodnocení, děti společně vybírají nejzdařenější práce.

11. V čem si myslíte, že dětem pomáhá výtvarná činnost v jejich rozvoji?

Č.1. Důležitá je k rozvoji jemné motoriky. Utváří fantazii člověka, jeho tvořivost nejen ve výtvarné činnosti. Můžou své myšlenky přenést na papír a tím komunikovat s dalšími lidmi, pro které je tato cesta jednodušší. Pomáhá také zafixovat úchop dítěte.

Č.2. Rozvoj kreativity, fantazie, představivosti, využití různých technik, vhodné používání barev, vyjádření svého zážitku nebo přání kresbou.

Č.3. K rozvíjení fantazie, kterou jsou nějakým způsobem „zhmotnit“ a tím ukázat i ostatním. Rozvíjí jejich estetické cítění, vnímání. Snaha naučit dívat se na věci (obrázky, sochy,...) i z jiného úhlu pohledu.

Č.4. Rozvíjí jejich kreativitu, fantazii. Smysl pro estetiku, pomáhá fixovat správný úchop (tužky, pera štětce), rozvíjí smysl pro barvu, jejich kombinaci. Zlepšuje grafomotoriku, uvolňuje ruku.

Č.5. Radost z barev, fantazie, tvoření něčeho nového, jemná motorika, představivost, prostorové vidění.

Č.6. Zlepšování jemné motoriky, učení se novým věcem, seberealizace, terapeutické účinky, upevnění vlastních prožitků a možnost jejich zpracování a uvědomění, rozvoj uměleckého nadání.

12. Jaký je Váš názor na tvorbu PORTFÓLIA? Máte ho ve své třídě zavedený?

Mám ho zavedený již třetím rokem a jsem s tím velmi spokojená. Žák má na konci školního roku vzpomínku, kterou může využít i v dospělosti například jako ukázkou svému dítěti. Můžou se zpětně podívat na své výtvořky, které během roku vytvořily a srovnat je s minulým portfoliem. A v poslední řadě bych řekla, že je pro rodiče těžší vyhodit takto vytvořené portfolio než jednotlivé obrázky, které přinášejí během roku domů.

Č.2. Nemám, děti si většinou chtějí své práce odnést domů a pochlubit se rodičům. Některé práce používáme jako vzorové, spoustu jich využíváme na výstavy k různým tématům a výročím.

Č.3. Ano. Kladný – vidíte jaký posun dítě během roku udělá, jaká technika mu jde lépe, která ne.

Č.4. Ano mám. Myslím si, že je dobré portfolio mít. Jednak porovnávat výkony v čase jednotlivých dětí i děti mezi sebou. Zároveň to slouží jako informace pro rodiče, aby viděli, co děti v družině během roku dělaly.

Č.5. Ne.

Č.6. V minulosti se mi neosvědčilo. V současné době nevyužívám.

13. Jak budete v budoucnu přistupovat k výtvarné činnosti? Uveďte důvody a cíle.

Č.1. Myslím si, že mám zatím přístup k výtvarné činnosti velmi kladný a snažím se dětem zpestřit jejich čas ve školní družině činnostmi tak, aby jim dávali smysl. Výtvarnou činností budu jako důležitou stránku k rozvoji dětí, proto se nadále budu snažit výtvarnou činnost zahrnovat v dostatečné míře do programu školní družiny.

Č.2. Výtvarná výchova je a bude i v budoucnu jednou ze stěžejních věcí při práci ve školní družině. Důvody a cíle – viz. bod 7 a 11.

Č.3. Kladně. Výtvarná činnosti je mi blízká. Ráda zkouším nové techniky, nové možnosti, jak zkombinovat třeba dané techniky. Dále si rozšiřovat obzory. Děti naučit nové věci, postupy, vnímat krásu kolem sebe. Podpořit a prohloubit nadšení z kreslení a malování, z obrázku.

Č.4. Snažím se zařadit vždy jednu větší výtvarnou práci s použitím různých barevných technik týdně. Cílem je naplnit plán, rozvíjet děti a zvyknout je na pravidelný režim. Takto budu postupovat i budoucnu. Výjimkou tvoří svátky typu Velikonoce, Vánoce apod., kdy se tvoření věnujeme a budeme věnovat více.

Č.5. Pořád stejně, děti se nemění. Starší děti vytvářejí složitější kompozice.

Č.6. Ráda bych měla (nalezla) na VV více prostoru než dosud. Využití více různorodých technik, seznamování dětí s prací známých umělců.

11.2 Roční plán

✓ Klíčové kompetence

- Kompetence k učení – plnění zadaných úkolů, soustředění, spolupráce
- Kompetence k řešení problémů
- Komunikativní kompetence
- Sociální a personální kompetence
- Občanská kompetence
- Kompetence k trávení volného času

Tematické okruhy		P R Ů B Ě Ž N Ě
1. Místo , kde žijeme	Místo bydliště – <i>adresa, telefon, zaměstnání rodičů</i> Tradice a zvyky Státní symboly a svátky Krajina v okolí obce – <i>památky, přírodní úkazy</i> Vandalismus Dopravní výchova – <i>bezpečná cesta do školy a ze školy</i> Pravidla chování a bezpečnost ve ŠD	
2. Lidé kolem nás	Spolupráce mezi jednotlivými odděleními a kroužky Spolupráce mezi učiteli, rodiči Výzdoba prostor ŠD Pozdrav – <i>při příchodu, při odchodu, Poděkování</i> Obrana vlasti Předcházení šikaně, péče o děti jiné národnosti Kamarádství mezi dětmi – <i>upevňování kolektivu</i> Upevňování a dodržování pravidel slušného chování	
3. Lidé a čas	Dodržování režimu dne a režimu ŠD Rozvržení času	
4. Rozmanitost přírody	Celoroční péče o květiny v ŠD Změny v přírodě – <i>počasí, teploty, otužování, přizpůsobení oblečení</i> Třídění odpadu	
5. Člověk a jeho zdraví	Dodržování pitného režimu Sebeobsluha Prevence úrazů při všech aktivitách Plavání ve školním bazénu Dodržování hygienických návyků Zařazování krátkých pohybových aktivit mezi ostatní činnosti Hygiena ve školní jídelně	

Z Á Ř Í	Seznámení s prostory školy a ŠD Režim a řád ŠD Místo bydliště – <i>adresa, telefon, zaměstnání rodičů</i> Narozeniny a svátky Újezd – partyzánský kryt u Újezda (Šlapáková)	1
	Seznámení žáků v ŠD – <i>vztahy mezi spolužáky</i> Základní práva a povinnosti dětí Pozdravení a poděkování	2
	Režim dne doma a ve škole – <i>odpočinek x povinnosti</i> Den české státnosti (Hnízdilová) Vývoj člověka – <i>koláž</i> Začátek podzimu 23.09.2018 – <i>znaky podzimu</i>	3
	Měsíc září	4
	Dodržování bezpečnostních zásad při všech aktivitách Pohybové aktivity Atletické odpoledne	5
Ř Í J E N	Seznámení s okolím naší školy Nebezpečná místa v obci – <i>silnice, koleje, křižovatky, vandalismus</i> Služby v našem městě – <i>obchody, sportoviště, knihovna</i> Oslava 100 let výročí republiky (Šlapáková)	1
	Rodina – <i>členové, příbuzní, povinnosti v rodině</i> Pozdravení a poděkování	2
	Časové vymezení – <i>hodina, den, týden, měsíc, rok</i> 28.10. pokládání věnců u památníku Halloween	3
	Výtvarné práce na téma cibulový jarmark Měsíc říjen 20.10. Den stromů (Bartošová)	4
	Důležitá telefonní čísla Hygiena, životospráva – <i>ovoce, zelenina</i>	5
L I S T O P A D	Státní symboly Dopravní výchova Místní pověsti	1
	Zásady vhodného chování a jednání mezi lidmi Povolání a pracovní činnosti lidí Dětské loutkové divadlo Hořovice - 1.ročník (Bartošová)	2
	Roční období – <i>jaro, léto, podzim, zima</i> Vývoj země Den boje za svobodu a demokracii	3
	Výtvarné práce na téma podzim, měsíc listopad Chování v přírodě Podzimní práce na poli a zahradě, sklizeň úrody Povídání o zvířatech, veterina, zimní spánek	4
	Nemoci, Péče o zdraví, první pomoc Beseda: zdravotní zařízení pro lidi a zvířata 2.-3.ročník (Bartošová, Čechová) Návykové látky – <i>protidrogová prevence</i>	5

P R O S I N E C	Lidové pranostiky, přísloví a zvyky Mikuláš Vánoční svátky	1
	Vánoční besídka ve třídě – <i>zpívání koled, vánoční cukroví</i> Rodinná sešlost Vánoční dárky Vánoční akce pro azylový dům Lochovice (Hůrková-Zárubová)	2
	Trávení volného času – <i>prázdniny</i> Mezigenerační vztahy Město Hořovice	3
	Stavby ze sněhu Zima v přírodě Oblékání v zimním období	4
	Používání ochranných pomůcek při zimních sportech Zimní sporty – <i>sáňkování, bobování</i> Soutěže ve sněhu	5
L E D E N	Historie Hořovic Vandalismus Tři Králové 6.1.2019 Nebezpečná místa ve městě – <i>silnice, koleje, křižovatky</i> Rodinná dovolená na horách	1
	Taneční soutěž (Hnízdilová, Hůrková-Zárubová) Výstava obrázků v ŠD – <i>Co jsem našel pod stromečkem...</i> Sdělování poznatků ve skupině	2
	Recyklace odpadu, Ochrana přírody Pomoc starším občanům Návštěva památné desky Sondergericht – 75.výročí odsouzení partyzánů (Šlapáková) Terorismus - 19.1 – 23.1. pocta padlím Francie 2015 Charlie ebdo	3
	Ochrana přírody Pomoc volně žijícím zvířatům během zimy	4
	První pomoc Pitný režim Ošetření drobných poranění	5
Ú N O R	Památky v našem městě Péče o pořádek ve svém okolí a školní družině	1
	Zpívá celá družina – 4.ročník soutěže (Čechová) Tolerance ve skupině Sdělování poznatků ve skupině	2
	Měření času – <i>hodiny</i> Změna času – <i>letní, zimní</i>	3
	Chov domácích zvířat	4
	Předcházení nemocem – <i>otužování</i> Duševní a tělesná hygiena Dodržování hygienických návyků	5

B Ř E Z E N	Návštěva zámeckého parku Zdravotnická zařízení v našem městě a v okolí Svět kolem nás	1
	Lidé mluvící různými jazyky Lidé odlišné barvy pleti – <i>terorismus, náboženské problémy.....</i> MDŽ 8.3.	2
	Vycházky po Hořovicích – <i>památky</i> Den učitelů	3
	Světový den vody – 22.3 PLAVÁNÍ ve školním bazénu, poznávání vody Jaro 20.3.2019 Jarní práce na poli a zahradě Jarní příroda	4
	Základní znalosti o lidském těle Chování při mimořádných událostech Beseda: Péče o zuby 2.-3.ročník (Čechová, Bartošová)	5
D U B E N	Pojem vandalismus	1
	Čarodějnice ve školní družině (Čechová, Hůrková-Zárubová) Úcta ke starším lidem Velikonoce – Vystoupení v Domově Na Výsluní (Čechová, Škapáková)	2
	Vysévání rostlin Pozorování růstu květů	3
	Den země – 22.4. Dan Opatrný včelí domečky (Hnízdilová) Velikonoční výstava prací dětí ze družiny Velikonoce 18.4.-22.4. – zvyky, říkanky	4
	Dodržování pitného režimu Volnočasové aktivity, kroužky Sportovní hry – <i>spolupráce s 2.stupněm Šimek</i>	5
K V Ě T E N	Významné dny – <i>návštěva památných míst</i> (Čechová) Krajina, ve které žijeme	1
	Dramatická vystoupení Sportovní aktivity v ŠD Den matek – 2.květnová neděle	2
	Spaní ve školní družině 3.,4, a 5. oddělení (Bartošová)	3
	Mládáta zvířat, exotická zvířata a rostliny Jarní práce na poli	4
	Prevence úrazu při všech aktivitách	5
Č E R V E N	Rodinná dovolená Vliv a působení člověka na přírodu	1
	Oslava MDD (Bartošová) Nedůvěra k cizím lidem, cizinci Den otců – 3.červnová neděle Cyril a Metoděj, Jan Hus	2
	Cestování Sluneční soustava, planeta Země	3
	Léto Celoroční péče o květiny ve školní družině	4
	Ochranné pomůcky Letní sportovní aktivity	5

PO CELÝ ROK	Příprava na zdravotní soutěž, základy první pomoci (Hnízdilová) Plavání ve školním bazénu – den vody 22.3.2019 poznávání vody
ZÁŘÍ	Den české státnosti (Hnízdilová) Partyzánský kryt u Újezda 2.-3.ročník (Šlapáková)
ŘÍJEN	Oslava 100let výročí republiky (Šlapáková) Den stromů (Bartošová)
LISTOPAD	BESEDA: Zdravotní zařízení pro lidi a zvířata 1.ročník (Šlapáková), 2.-3.ročník (Bartošová, Čechová) Dětské loutkové divadlo Hořovice /1.ročník/ (Bartošová)
PROSINEC	Vánoční akce pro azylový dům v Lochovicích (Hůrková-Zárubová)
LEDEN	Taneční soutěž 2.ročník (Hnízdilová, Hůrková-Zárubová) Návštěva památné desky <i>SONDERGERICHT</i> 75.výročí odsouzení partyzánů (Šlapáková)
ÚNOR	Zpívá celá družina 4.ročník (Čechová)
BŘEZEN	BESEDA: MUDr. Jitka Karmazínová – péče o zuby 1.ročník (Hůrková-Zárubová) BESEDA: Péče o zuby 2.-3.ročník (Bartošová, Čechová) Den vody 22.3. – akce v bazénu školy po celý rok
DUBEN	Velikonoce – Vystoupení v Domově Na Výsluní (Čechová, Šlapáková) Den země 22.4. – Dan Opatrný včelí domečky (Hnízdilová) Čarodějnice (Čechová)
KVĚTEN	Významné dny – návštěva památných míst (Čechová) Spaní ve školní družině 3.,4. a 5.oddělení (Bartošová)
ČERVEN	MDD (Bartošová)